

PROJECTE DE FORMACIÓ EN I DES D'UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE

**- TREBALL DE FI DE MÀSTER -
MÀSTER DE PSICOPEDAGOGIA**

Autoria: Laia Arias Solé

NIUB: 14020823

Assignatura: Treball de Fi de Màster

Tutora: Trinidad Mentado

Data d'entrega: 7 de setembre de 2012

Índex

1. Introducció i justificació del projecte	1
1.1. Introducció	1
1.2. Justificació del projecte	3
2. Finalitat del projecte	7
3. Fonamentació teòrica	9
3.1. Sexe i gènere no signifiquen el mateix	9
3.2. Patriarcat i sexisme: què signifiquen i quines implicacions tenen en la societat	11
3.3. Models educatius: separació o unió? Igualtat o desigualtat?	13
3.4. Què és la coeducació?	17
3.5. La Llei d'Educació de Catalunya contempla el model d'escola coeducativa?	19
3.6. La família: també coeducativa?	20
3.7. I ara què? Educació en gènere a famílies	23
4. Contextualització	29
4.1. El projecte	29
4.2. Context d'intervenció	31
5. Descripció del projecte	33
5.1. Objectius generals	33
5.2. Persones destinatàries	34
5.3. Continguts i activitats	34
5.4. Recursos	37
5.5. Planificació temporal	38
6. Avaluació del projecte	41
6.1. Criteris d'avaluació	41
6.2. Avaluació dels objectius del projecte	42

6.3. Altres qüestions a tenir en compte a l'hora d'avaluar el projecte	43
7. Viabilitat del projecte	44
7.1. Context	44
7.2. Activitats i dinàmiques dels mòduls (formació)	44
7.3. Recursos humans i materials	44
7.4. Subvencions i ajuts	45
8. Conclusions	48
9. Referències bibliogràfiques, webgrafia i fotografies utilitzades	52
9.1. Referències bibliogràfiques	52
9.2. Webgrafia	53
9.3. Fotografies utilitzades	54
10. Annexos	55
10.1. Quadre de psicologia evolutiva (6-8 anys)	56
10.2. Centres educatius del districte de l'Eixample de Barcelona	57
10.3. Informació de l'Escola Tabor	61
10.4. Mòduls i activitats de la formació	62
10.5. Document d'avaluació per a les famílies	72
10.6. Document model i explicatiu del projecte amb els mòduls i les activitats (document per presentar a entitats)	74

*“En un món on el llenguatge i
el posar nom a les coses és poder,
el silenci és opressió i violència”*

Adrienne Rich

1. INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ DEL PROJECTE

1.1. Introducció

Rosa o blau. Nines o cotxes. Dolça o fort. Ras i curt: calces o calçotets. A la nostra societat, com en qualsevol altra, atribuïm una sèrie de característiques a les persones en funció de si són dona o home, i se'ns educa d'una manera que afavoreix la perpetuació d'uns rols concrets segons el sexe amb el qual hem nascut. En conseqüència, actuem d'acord amb el que socialment s'espera de nosaltres.

Fa un any i mig, durant el darrer curs de la carrera (Psicologia), vam tenir l'oportunitat de participar a una investigació del Departament de Psicologia Social de la Universitat de Barcelona sobre el procés d'alliberament i recuperació de dones en situació de violència masclista. Des d'aquell moment vam interessar-nos per la temàtica de violència de gènere i no l'hem pogut (ni volgut, de fet) deixar estar. A mesura que anàvem recollint informació d'aquest camp d'estudi ens fèiem més conscients de la necessitat que hi ha de treballar per un món millor. Conèixer la realitat de prop i obtenir coneixements sobre temes de gènere, així com participar en activitats en les que es tractessin aquestes qüestions ens va fer sensibles a la realitat social que hi ha. Vivim en una societat en què les desigualtats s'intenten emmascarar o, si més no, estan tan normalitzades que no les percebem com a tals. L'acceptació social, per part de la comunitat, de conductes discriminatòries d'un gènere cap a l'altre (majoritàriament, del masculí cap al femení) fa que no posem remei a qüestions que podrien ser modificables. Essent conscient del món en què vivim, i gràcies a la participació en la investigació portada a terme a la universitat, la necessitat i compromís personal de treballar en l'àmbit de gènere ha anat in crescendo, i a l'hora de decidir-nos per quin tipus de Treball de Fi de Màster fer, no vam tenir cap dubte que volíem vincular l'àmbit educatiu amb el de gènere.

Al nostre parer, la violència de gènere, i en concret els casos d'assassinat que es produeixen en relació a aquest fenomen, és l'esglaió final de les desigualtats a les que som sensibles. A més a més, des de la psicologia tenim molt clar que posar remei a les desigualtats entre dones i homes passa per un canvi social, però sobretot conductual, de cada individu. Els sistemes de creences en els que se'ns educa i el rol que ens pertoca fer en funció del nostre sexe (i

conseqüent gènere que se'ns atorga) són factors que tenen molt de pes en el nostre desenvolupament psicològic. La nostra manera de veure el món influeix clarament en la nostra conducta, així com les persones amb les que ens relacionem i l'entorn en el que vivim. El procés, però, també es dóna al revés.

Així doncs, tot i que considerem que el problema més greu que pot haver-hi en temes de gènere és el de la violència (del tipus que sigui), també pensem que les desigualtats entre dones i homes es poden tractar des d'altres estadis i treballar, a nivell de prevenció, de diferent manera. Amb aquest treball no pretenem “acabar” amb la violència de gènere: seria absurd considerar-lo des d'aquest punt de vista, ja que la finalitat d'aquest projecte és una altra i l'ambició que té no pot ser en cap cas tal. D'altra banda, i malgrat l'interès personal en aprofundir en la violència de gènere, també considerem que dedicant-nos a aquest tema en concret podem caure en una repetició d'altres projectes, en el sentit que creiem que acabem d'aterrar en els estudis de gènere, ens iniciem en aquest camp i que, pels coneixements que tenim, no teníem la certesa de poder fer quelcom que valgués realment la pena.

D'acord amb aquestes circumstàncies, vam pensar que una bona manera de vincular les qüestions de gènere amb la psicopedagogia era fer un programa de formació per a famílies. Tot i que en un primer moment teníem la idea de fer un projecte adreçat a adolescents perquè dins del màster ens hem especialitzat en Educació Secundària, parlant amb diferents professionals dels àmbits de la pedagogia i de la violència de gènere, així com amb la tutora del Treball de Fi de Màster, finalment vam pensar que fer un treball destinat a pares i mares podia ser una opció molt vàlida, original i que ens suposava tot un repte, ja que no havíem explorat mai l'àmbit familiar fins al moment.

En aquest treball, per tant, procurem plasmar la idea que la família és un col·lectiu fonamental per eradicar les relacions de desigualtat entre homes i dones: només començant per mirar-nos a nosaltres mateixos/es podrem educar millor les nostres criatures, les quals, en anar creixent, també desenvoluparan uns determinats rols en funció, en bona part, de l'educació que hagin rebut a casa. És desitjable, òbviament, que el treball fet amb les famílies pugui anar de bracet amb el fet a l'escola, però cal ser conscients que no es pot actuar en tots els àmbits a la vegada, i que la tasca de qüestionar identitats i rols ja és feixuga de per si com per intentar abastar-ho tot de cop. Per tant, cal fer un treball progressiu, podríem dir *de formiga*, per anar escampant, a poc a poc, llavors que vagin donant fruits.

A l'hora d'elaborar aquest treball, doncs, vam haver de plantejar-nos diverses qüestions vinculades al tipus de projecte que se'ns demanava. Diverses assignatures ens van ser d'ajuda;

principalment, una del primer trimestre (*Models d'orientació i assessorament psicopedagògic*) i una del segon (*Orientació i tutoria*), pel que fa a com fer un programa de formació i pel plantejament dels valors que com a professionals volem transmetre, respectivament. En general, però, hi ha qüestions que es van tractant al llarg de tot el màster i que d'alguna manera els hem pogut utilitzar per aquest treball (processos d'ensenyament-aprenentatge, dinamització de grups, comunicació, tipologia de famílies, la funció de l'escola dins la societat...).

La fonamentació teòrica ha estat un dels eixos principals a l'hora de fer el programa de formació a famílies, ja que és en base a ella que hem elaborat els mòduls formatius. En ella fem especial èmfasi en l'interès a treballar amb famílies, tot i que també fem una introducció als temes de gènere explicant termes com el patriarcat i el sexisme i la diferència entre gènere i sexe, així com l'estat actual en el que es troba l'escola com a institució: considerem que aclarir varis conceptes que ens porten a treballar amb famílies és necessari per entendre el projecte en general. Després de la fonamentació del treball, ve la contextualització del projecte. En ella hi expliquem la idea general del projecte que volem desenvolupar i justifiquem el context d'intervenció en el que es portaria a terme. Més endavant, descrivim el projecte de formació, basant-nos en els objectius que ens plantejem, les persones destinatàries a les quals es farà la formació, els continguts i les activitats que hem pensat que podien ser adients, i els recursos utilitzats pel projecte, així com la planificació temporal en la que es desenvoluparà el projecte. A continuació, expliquem què hauríem de tenir en compte a l'hora de fer l'avaluació de la formació que proposem i, finalment, fem una valoració de la viabilitat del projecte en relació al context d'intervenció, els mòduls formatius, els recursos humans, materials i econòmics i les subvencions i els ajuts que serien útils de cara a poder engegar el projecte.

En general, tots els apartats del projecte ens han fet anar molt més enllà de la idea inicial que podíem tenir del treball a desenvolupar. Tanmateix, deixar de banda les utopies, acotar temes i concretar les idees abstractes ha estat una feina laboriosa però necessària.

1.2. Justificació del projecte

L'experiència de l'últim curs de la carrera en temes de gènere ens va fer despertar l'interès per aquest àmbit de treball. Ser dona crec que també és un factor que ha influït en la nostra sensibilitat cap a aquests temes, ja que som les que "patim" principalment les desigualtats entre homes i dones. En tot cas, cal justificar per què hem volgut centrar-nos a treballar amb les famílies i quin és el problema social que ens ha portat a desenvolupar el present projecte.

Durant tota la nostra vida ens hem fet partícips de les desigualtats de gènere: més enllà dels casos d'assassinat a dones per motius de gènere, també hi ha altres tipus de notícies en les que es fan evidents les problemàtiques entre els rols masculins i femenins; les diferències de sou en funció de si s'és dona o home o la publicitat sexista en podrien ser alguns exemples, així com el llenguatge que utilitzem quan ens expressem (per exemple, quan utilitzem el plural, acostumem a anomenar la forma masculina dels mots) o les convencions socials que es perpetuen segons el sexe i gènere atorgat (per exemple, als nadons nens se'ls regala roba de color blau, i als nadons nenes de color rosa). Quan comences a treballar en qüestions de gènere, tot es això pren una rellevància personal que no pots obviar. Des que vam començar amb la investigació en violència de gènere hem anat descobrint què s'amaga darrera de les conductes associades al gènere, i com a psicòlogues ens sembla un terreny professional molt interessant d'explorar, ja que el gènere no seria només un àmbit d'estudi i de treball en el qual dedicar-nos a nivell laboral, sinó que també ens fa replantejar-nos la nostra identitat personal com a dones.

Tanmateix, un cop t'*enganxes* a treballar en temes de gènere, la necessitat de saber més sobre el tema va creixent a poc a poc. Som conscients que els coneixements que tenim en l'àmbit de gènere són pocs i que cal que seguim llegint, documentant-nos sobre la temàtica i participant dels moviments que treballen per una societat més igualitària per saber més. En tot cas, i malgrat que sapiguem poc, la realitat ja no ens la podem mirar de la mateixa manera que abans.

Per tot plegat, i per fer més entenedor aquest projecte, considerem necessari aclarir des de quina perspectiva de gènere elaborem aquest projecte de formació a famílies en temes de gènere; òbviament, des de la nostra manera de concebre la realitat. Com que fa molt poc temps que ens hem iniciat en l'àmbit de gènere, considerem que la nostra perspectiva de treball és molt suau, ja que també desconeixem prou la temàtica com per situar-nos, d'entrada, des d'una perspectiva molt radical en temes de gènere, o fins i tot des d'una perspectiva feminista patent. Considerem que homes i dones viuen en desigualtat, encara en l'actualitat, i que les conseqüències de tot plegat es deuen als papers que al llarg de la història hem tingut. Els homes han ocupat, des de sempre, l'espai públic, mentre les dones han quedat relegades a l'espai privat. En els llocs importants de la societat sempre s'hi han situat els homes, i les dones n'han quedat apartades, tenint cura de les criatures i familiars que fes falta i encarregant-se de les tasques domèstiques, a la llar. El fet que la dona, al llarg dels segles d'història, no hagi pogut tenir protagonisme a l'espai públic ni hagi tingut poder propi per decidir sobre ella mateixa fa que encara visquem en una societat desigual, malgrat que en els últims segles hi hagi hagut avenços (drets de la dona, accés al món del treball, ser digna pel que és

com a persona...). Si ens fixem en la societat catalana mateixa, la manera d'entendre les relacions entre homes i dones i les creences que hi ha al voltant d'ambdós sexes ha anat canviant, així com els drets de les dones. No cal anar gaire enrere en el temps per adonar-nos com ha canviat la situació: per exemple, de l'època franquista ençà. Ara bé, que hi hagi hagut molts canvis socials no vol dir que haguem acabat amb les desigualtats. Moltes persones, independentment del sexe que siguin, encara tenen una mentalitat absolutament masclista envers les dones. I les que no, també som fruit d'una educació que va camí d'eradicar les desigualtats entre homes i dones, però que encara té molta feina a fer en aquest sentit. Per tant, podríem dir que pràcticament tothom està "contaminat" per la tradició masclista en la que ha viscut i segueix vivint (encara que sigui en un grau més lleu). Les desigualtats entre homes i dones ens porten a viure situacions d'injustícia, de conflicte i de violència que no van enlloc. No aporten res de constructiu i les desigualtats trenquen amb tot concepte de respecte mutu.

Una altra qüestió a plantejar-nos en relació a la perspectiva de gènere que adoptem a l'hora de treballar fa referència a com entenem dones i homes: si són iguals o diferents i si ho han de ser o no. Aquí també podríem començar a entrar en el terreny, personalment pantanós, de les persones homosexuals, però és un tema que, malgrat interessant d'abordar, no tractarem donat el poc coneixement que en tenim al respecte. En tot cas, nosaltres som del parer que homes i dones són diferents, però no per això han de ser desiguals o viure en desigualtat. Reconeixem, també, diferències biològiques i psicofisiològiques que pugui haver-hi entre ambdós sexes, però aquestes diferències no haurien de justificar desigualtats o circumstàncies que fessin posar un sexe per sobre d'un altre. En definitiva, caldria valorar les persones pel que són, no pel sexe (i, en conseqüència, gènere) que tenen atorgat.

Pel que fa a escollir fer un programa de formació destinat a famílies, aquestes són un context molt important d'educació per a les persones. Dins la família es transmeten uns valors, unes conductes, una "manera de fer" amb què es va creixent, i tot això cada persona ho pot interioritzar d'una forma o altra, però té un pes en la personalitat i desenvolupament personal. Si bé és cert que en un un inici teníem intenció de fer un programa de formació per a adolescents, abans de decidir-nos pel col·lectiu al qual fer la formació, vam establir contacte amb varies persones que es dediquen a l'àmbit educatiu i de gènere per explorar les necessitats que hi havia a la societat, i totes estaven d'acord que la família era un bon col·lectiu al qual adreçar-nos. A la fonamentació teòrica acabarem de justificar la decisió presa.

Després d'aquesta introducció, doncs, explicarem més detalladament la finalitat del projecte. Basant-nos, com hem dit, en la fonamentació teòrica, concretarem el context en el qual s'hauria de portar a terme la formació. A continuació exposarem el projecte, descrivint-ne els

objectius a assolir després de la seva possible aplicació i posada en pràctica, especificant-ne les persones destinatàries, quines activitats i continguts hauria de tenir el projecte i la planificació temporal dins la qual s'hauria de portar a terme la formació. Més endavant especificarem l'avaluació que es podria fer del projecte i si aquest és viable o no.

La feina desenvolupada al llarg d'aquests vuit mesos m'ha portat a explorar molt més les qüestions de gènere des d'una perspectiva de gènere i alhora des d'una vessant educativa, i a posar els coneixements adquirits de la psicopedagogia al servei d'un projecte ambiciós però alhora realista.

En definitiva, la feina d'investigar i de buscar recursos i informació ha estat tot un aprenentatge. Tanmateix, en les següents pàgines procurem fer palesa la necessitat de treballar des del món educatiu en temes de gènere, i confiem que al llarg de tot el treball es pugui veure el compromís, la responsabilitat moral i la necessitat personal de millorar la societat en la que vivim.

2. FINALITAT DEL PROJECTE

Un cop teníem decidit el tema que volíem desenvolupar en aquest treball, és a dir, la formació a famílies en i des d'una perspectiva de gènere, calia plantejar-nos els objectius que tindria aquesta formació i quina era la finalitat última del projecte.

Hem de confessar que aclarir-nos i decidir-nos per una meta única ens va costar una mica: teníem moltes idees al cap i vàries propostes a les que hi donàvem voltes com, per exemple, fer una formació d'un dia o fer-la al llarg de tot un curs, tractar només un únic tema en lloc de diversos, així com el tipus d'activitats del que havia de constar la formació. No obstant, les propostes se'ns feien difícils de materialitzar si no teníem clara la finalitat d'aquest treball; quan obres la porta a la recerca d'informació, t'adones que hi ha molts temes a tractar dins d'un altre de més general i perdre's és fàcil. A tot plegat s'hi sumava la dificultat de ser el primer cop que elaboràvem un projecte de les presents característiques. A més a més, som conscients que a nivell formatiu o d'adquisició de coneixements encara ens falta molt camí per recórrer com perquè ho tinguem tot ben clar d'entrada.

Per tant, per saber en què ens volíem centrar, calia tenir clara la finalitat, encara que fos a grans trets, ja que ha estat durant tots els mesos de treball que ha acabat prenent forma. Sovint, fer, desfer i tornar a fer de nou és una bona manera d'aconseguir que el projecte quedi ben definit.

El fet d'elaborar els objectius que preteníem aconseguir amb el projecte abans de descriure clarament la finalitat d'aquest ens va ajudar a aclarir les idees. Així doncs, i tal i com ho recordaré en un apartat posterior del treball, el projecte a desenvolupar tindria per objectiu fer una formació en i des d'una perspectiva de gènere, però *la finalitat d'aquest seria que les famílies prestessin més atenció a tot allò que fa que dones i homes visquin en situacions de desigualtat*. Per tant, una de les coses que caldria aconseguir amb aquest projecte seria despertar l'interès en les famílies per educar els seus fills i les seves filles des d'una perspectiva de gènere i que aquestes introduïssin petits canvis en les seves vides perquè la nova manera de veure i entendre la realitat es materialitzés d'alguna manera.

Com també podem veure a la fonamentació teòrica, la família és, juntament amb l'escola, l'ambient principal en el qual les persones creixen i es desenvolupen en les primeres etapes evolutives de la vida. La família, però, a diferència de l'escola, hi és per a tota la vida, i en aquest sentit podríem dir que és el context més important de tots. Pares i mares eduquen en

funció de les seves experiències vitals, del projecte de vida que comparteixen com a família i dels patrons apresos mentre s'ha anat creixent com a persona. Cal que mares i pares reflexionin sobre la manera d'educar les seves criatures. Tot plegat es pot aprofitar per poder treballar amb les famílies qüestions en les que nosaltres volem incidir. D'altra banda, l'escola també és el segon context més important en el que es desenvolupen les persones, però sovint ens centrem a fer formació a alumnat i professorat i deixem més de banda les famílies donades les possibles dificultats d'accedir a elles. En aquest sentit, considerem que l'educació en gènere ha de traspasar els límits de l'àmbit escolar i anar més enllà. Com recordarem més endavant, les relacions i els patrons familiars són les arrels en les que s'ha d'incidir perquè es produeixin canvis de creences i d'estereotips de gènere i, en conseqüència, es faci una clara aposta per una societat realment igualitària. Des d'un punt de vista educatiu, cal tenir en compte que és molt beneficiós treballar amb les famílies per introduir canvis en allò que creiem que com a societat necessitem millorar.

La violència de gènere és un problema vigent a la nostra societat; només cal veure les notícies d'aquest any 2012 sobre les dones assassinades per motius de gènere a Catalunya. Dades com aquesta seran en les que ens basarem per determinar el context d'intervenció. Cal parlar sobre les desigualtats i mirar de posar-hi remei. Com? Hem de ser realistes, i treballar en aquest camp és una tasca que costa de veure's recompensada, i canviar creences i mentalitats a la societat és dur i complicat. Ara bé, no perquè treballar per un món més igualitari i més just sigui una feina difícil, s'ha de deixar de fer. Gràcies a totes les persones que treballen vinculant l'àmbit de gènere i l'educatiu, podem viure millor en societat.

3. FONAMENTACIÓ TEÒRICA

A l'hora de plantejar el projecte de final de màster, és imprescindible explorar quina recerca s'ha fet sobre el tema a desenvolupar, però sobretot cal aclarir quins conceptes són els que es posen en joc i què entenem per cadascun d'ells.

Educació en gènere és un concepte molt ampli. Això comporta, doncs, haver de fer un buidatge de teories i experiències que hi ha sobre el tema i definir quines són les idees clau que cal tenir en compte a l'hora de fer un treball d'unes característiques determinades.

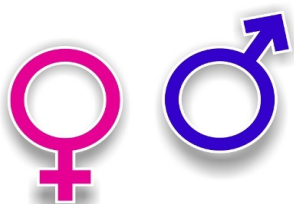
Són moltes les paraules que ens vénen al cap quan pensem sobre educació en gènere. També és un concepte que comporta certes confusions, ja que sovint no hi ha línies clares sobre què es pot englobar dins d'aquesta idea. No obstant, al llarg d'aquesta fonamentació teòrica presentem diferents definicions entrelaçades de què significa coeducació i explicarem quines diferències hi ha entre parlar de sexe i de gènere i què impliquen ambdós termes, a més a més d'exposar, entre altres aspectes, quins són els models educatius principals que regeixen les relacions entre dones i homes o què entenem per família a la societat actual.

3.1. Sexe i gènere no signifiquen el mateix

Sovint utilitzem els termes *sexe* i *gènere* sense entrar en cap tipus de diferència, tot i que són paraules que no tenen el mateix significat i de les que és interessant saber-ne fer la distinció. Per tant, de què estem parlant quan ens referim a sexe i gènere?

En termes generals, el **sexe** faria referència a la pròpia constitució física i biològica. En canvi, el **gènere**, es basaria en la manera d'autopercebre's i en les construccions socials i culturals que es creen en funció, habitualment, del sexe atorgat.

D'altra banda, es podria afirmar que el sexe es basa en les característiques biològiques referides a la manera com els éssers humans ens reproduïm. Aquest terme, però, pot tenir diferents significats depenent del nivell d'anàlisi en el qual ens situem: cromosòmic, gonadal, hormonal, genital, morfològic o fins i tot legal i social. No obstant, quan parlem de gènere cal fer referència al contingut del sexe biològic, però referit a un context sociocultural en interacció amb la realitat psicològica de cada persona.

Tenint aquesta primera idea sobre el tema, a continuació exposem les explicacions que han fet diverses persones expertes en el tema i que poden ser útils per definir exactament què s'entén per sexe i per gènere.

Segons Compairé, Abril i Salcedo (2011), per sexe entenem “*la diferenciació biològica entre mascles i femelles*”, és a dir, el sexe es basa en “*les característiques determinades biològicament que ens fan individus diferenciats pels nostres atributs sexuals*”; per gènere, aquests autors es refereixen als “*aspectes socials adscrits a les diferències sexuals*”. De la mà de Brullet (1996; Compairé, Abril i Salcedo, 2011), descriuen el gènere com «*la construcció psicològica, social i cultural de les característiques considerades femenines o masculines que habitualment s'adjudiquen a femelles i mascles respectivament*».

Per altra banda, dotze anys abans, Jayme (1999) ja definia la distinció entre sexe i gènere, però a més a més explicava quines són les identitats que qualsevol individu pot desenvolupar al llarg de la seva vida. Aquesta autora afirma que tant el sexe com el gènere són dos conceptes que “*serveixen per a classificar als éssers humans en funció d'uns determinats criteris*”, alhora que exposa que “*sexe i gènere s'han transformat al llarg de les últimes dècades del segle XX en categories psicològiques i socials, des del moment en el qual la doble dicotomia que emmarquen -masculinitat i feminitat- s'entén més enllà de l'àrea dels atributs de conducta que la cultura transmet als individus i fa referència a les relacions socials que s'estableixen entre homes i dones*” (Jayme, 1999: 3).

Finalment, considerem important referir-se a l'Instituto de la Mujer (2008), institució de referència pel que fa a la concepció que podem adoptar sobre sexe i gènere i, evidentment, sobre molts altres temes relacionats amb la igualtat entre homes i dones. A la seva *Guía de Coeducación* s'especifica la diferència entre sexe i gènere, i d'acord amb els autors i l'autora que hem anomenat fins ara en aquesta fonamentació teòrica, defineixen sexe i gènere de manera molt semblant:

“El sexe vindria determinat per aquelles característiques (físiques, genètiques, instintives) amb les que neixen els éssers humans, en tant que mascles i femelles de l'espècie humana. Aquestes característiques serien diferencials, universals i naturals.

El gènere fa menció a la construcció social que les diferents cultures elaboren sobre la base de la pertinença sexual, construcció que assigna trets d'identitat, capacitats aptituds i rols diferents a les persones, configurant d'aquesta forma dos gèneres dins de l'espècie humana, el masculí i el femení.” (Instituto de la Mujer, 2008: 20)

De totes aquestes definicions podem entendre que el sexe amb el que naixem ens determina el gènere que se'ns atorgarà durant tota la nostra vida. Viure d'acord amb el model de persona

(home o dona) que se'ns ha assignat i complir amb el patró de conducta que s'espera de nosaltres farà que puguem sentir-nos bé dins de la nostra comunitat.

Complir amb el rol que en teoria ens pertoca és fonamental per generar un bon autoconcepte personal i una sana autoestima. En aquest sentit, els homes procuraran cenyir-se al model d'individu que els correspon a nivell social (persones segures, intel·ligents, valentes, dominants, etc.) i les dones també (persones tendres, empàtiques, passives, dòcils, etc.). En cas contrari, el nivell de benestar personal no serà elevat, a més a més del fet que les persones que no tenen la conducta que inicialment s'espera d'elles poden no sentir la completa acceptació de la seva identitat per part del seu entorn o de la seva comunitat.

Així doncs, vivim en una societat en què els rols socials estan molt marcats i on trencar amb la identitat assignada des del moment de néixer es fa molt difícil. Qüestionar-se la pròpia conducta i el que implica ser home o dona en l'actualitat pot comportar dolor personal i haver de trencar molts esquemes de vida amb els quals s'hi ha conviscut sempre. Per tot plegat, la feina de trencar motlles per poder viure en una societat igualitària és molt necessària.

3.2. Patriarcat i sexisme: què signifiquen i quines implicacions tenen en la societat

Definir què significa sexe i gènere és només el primer pas per entendre en un sentit específic l'educació. Hi ha altres conceptes que també són necessaris d'aclarir i que expliquem a continuació.

A què ens referim quan parlem de sexisme? Segons Compairé, Abril i Salcedo (2011), el sexisme és *“la discriminació basada en el sexe de la persona que la pateix”*. Aquests autors també fan la distinció de tres actituds: *“pensar que un sexe és superior a l'altre; creure que hi ha grans diferències entre homes i dones i que, per conseqüent, han d'estar reflectides en la manera de comportar-se a la societat, en el llenguatge, en les actituds sexuals i a la llei; tenir aversió a les dones (misogínia) o als homes (misàndria)”*.

Més enllà de la definició, també pot ser encertat conèixer quan es va popularitzar el terme “sexisme” o, si més no, tenir clar quan va aparèixer aquest concepte i per quin motiu. Fernández (2003) explica que la paraula sexisme sorgeix als Estats Units durant els anys seixanta de la següent manera:

“La denominació va ser elaborada d'una forma analògica en relació al terme “racisme”, mostrant que el sexe femení patia cotes elevades de discriminació, subordinació i desvaloració, enfocant críticament que tals

realitats fossin resultat d'un ordre natural. Fins a finals dels anys seixanta no es va iniciar la generalització del terme que aconseguiria la seva consagració durant la dècada dels vuitanta, paral·lelament a la focalització de diversos estudis sobre la incidència de biaixos sexistes en el llenguatge” (Fernández, 2003: 33)

Juntament amb la contextualització històrica del terme sexisme, aquest autor també en defineix el seu significat, complementari al que ja hem exposat en un paràgraf anterior. Fernández (2003) concep el sexisme com una discriminació basada en la jerarquia establerta entre els models masculí i femení (tant pel que fa a la construcció de la pròpia identitat individual com en els rols o papers socials que a cada model són atribuïts) i les diferències que d'aquests es desprenen; el model masculí és superior al femení, i aquesta jerarquizació que es conforma té implicació en diferents espais i àmbits: un dels més importants seria la família.

Tanmateix, no es pot deslligar el sexisme d'una visió androcèntrica del món. Fernández (2003) defineix androcentrisme com *“una consideració passiva de la dona en la construcció cultural, implicant l'ús d'un model amb referència únicament masculina que a la pràctica suposa l'ocultació del món femení o com un mer biaix que concedeix absoluta preferència a l'experiència masculina de tal manera que aquesta és presentada com a universal i vàlida tant per a homes com per a dones”*. Fernández (2003) també afirma que *“l'androcentrisme constitueix una parcial i simplificada visió del món que entén que els fets de la humanitat són equivalents als fets dels barons”*.

D'altra banda, cal tenir en compte que si definim sexisme o androcentrisme, també cal definir dins en quin sistema s'engloben aquests termes. Per tant, en aquest punt hauríem de parlar sobre el patriarcat a grans trets.

Segons el diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (2012), patriarcat fa referència a la *“forma d'organització social que dóna la màxima autoritat social i política al pare”*. Com podem observar, la definició no és precisament exhaustiva, sinó que es queda a un pla força simplista si tenim en compte la càrrega social que aquest terme porta a les seves esquenes.

Per la seva banda, Fernández (2003) exposa que el patriarcat es basaria en *“la relació desigual entre ambdós gèneres i que apareix constituït sobre una suposada i aparent exigència de raó natural”*. També podríem definir el terme patriarcat com *“la organització social basada en l'exercici del poder per part dels barons a partir de l'estructura de grup familiar”* (Sau, 1990 citat a Fernández, 2003)).

Alberdi (2005), defineix patriarcat com una fusió entre el que forma part d'allò més biològic i el que és més social, per tal de *“justificar la desigualtat creada pels homes i ratificada per la cultura”*. Aquesta autora també afirma que *“la institució bàsica de la socialització patriarcal és la família, l'àmbit on s'aprèn més aviat a confondre les diferències sexuals entre homes i dones amb les desigualtats entre inferiors i superiors”*.

Feta aquesta petita conceptualització sobre sexisme i patriarcat, paga la pena pensar quina implicació poden tenir aquests dos termes en la societat actual. Si el sexisme s'entén com la dominació d'un sexe (masculí) sobre l'altre (femení) i el patriarcat és el sistema en el qual poden esdevenir-se desigualtats entre homes i dones només per la condició “natural” de superioritat del primer grup vers el segon, quina implicació té tot plegat en l'educació (i l'escola) i en les famílies?

Cal, d'alguna forma, fer la reflexió que si dones i homes vivim en desigualtat és en base a la història i la cultura que arrosseguem de fa segles, incrustada a la nostra societat de tal manera que ens hem acostumat a viure en un sistema patriarcal i sexista. Tenim normalitzades conductes i maneres de fer culturals que es volen justificar, bàsicament, per qüestions purament biològiques i que també responen a diferències sexuals.

La perpetuació d'uns rols de gènere englobats pel sistema patriarcal i marcats pel sexisme del que parlem fa que tant l'escola com la família no se'n puguin desentendre, ja que s'hi troben (malauradament) immerses; en aquest sentit, doncs, tant en el context escolar com en el familiar és molt important poder treballar els conceptes de sexisme i patriarcat, juntament amb d'altres, per tal de generar una societat diferent a l'actual, és a dir, crear una societat (més) igualitària, (més) justa i, evidentment, no androcèntrica, ni sexista, ni patriarcal.

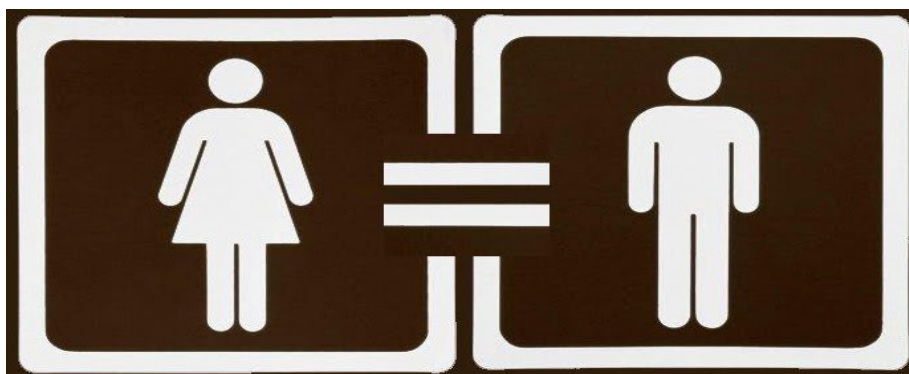
3.3. Models educatius: separació o unió? Igualtat o desigualtat?

Havent definit en el primer punt d'aquesta fonamentació teòrica què enteníem per sexe i gènere, veiem que adoptar aquesta conceptualització hauria de tenir alguna implicació a la realitat social que vivim. Però no sempre s'ha entès sexe i gènere igual que en els darrers anys, de la mateixa manera que l'escola, com a institució educativa que és, tampoc no s'ha enfocat sempre des d'una perspectiva única i definitiva: a mesura que es produeixen canvis a la societat, l'escola també s'adapta a les noves concepcions d'entendre l'educació.

Tanmateix, els significats que atribuïm a les paraules sexe i gènere han influït en la manera d'entendre les relacions entre dones i homes, i les persones que s'han especialitzat, per exemple, en educació, en sexe i gènere o en drets socials (tant d'homes com de dones), han

generat conseqüències en els diferents models d'escola que hi ha hagut al segle XX. No obstant, els canvis que s'han produït a nivell estructural a l'escola es deuen, fonamentalment, a les polítiques educatives que els diferents governs han posat en marxa, les quals tenen una forta implicació en la manera com podem entendre, actualment, la coeducació, terme que definirem al següent apartat d'aquesta fonamentació teòrica.

Així doncs, podem observar com l'escola, al llarg de tot el segle XX, ha evolucionat d'un model d'escola que podríem anomenar de "rols separats" al model d'escola mixta i, actualment, potser ens podem arribar a plantejar el model d'escola coeducativa. No obstant, si des de l'escola es vol fomentar la igualtat entre dones i homes o adoptar una filosofia educativa que aposti per la coeducació, així com utilitzar estratègies que permetin evitar el sexisme a les aules, cal replantejar-se si el model d'escola mixta seria el més adequat o hi ha certes mancances a les quals s'hauria de fer front; a continuació exposem un quadre, extret dels Quaderns per a la Coeducació de l'Institut de Ciències de l'Educació (1997) de la Universitat Autònoma de Barcelona i complementat amb la Guia de Coeducació del Ministeri d'Igualtat (2008) del Govern d'Espanya en el qual es fa una distinció ben clara de tres models d'escola que podria haver-hi a la societat:

Models d'Escola

	Rols separats	Escola mixta	Escola coeducativa
Valors	<ul style="list-style-type: none"> - Educació per a rol sexual - Assignació de gèneres - Socialització de cada grup en àmbits públic/privat 	<ul style="list-style-type: none"> - Educació igual per a tothom - Igualtat d'oportunitats - Desenvolupament de capacitats personals - Escola per a la producció - Principi de no coacció 	<ul style="list-style-type: none"> - Escola dirigida a l'eliminació d'estereotips sexuals - Eliminació de desigualtats sexuals - Eliminació de la jerarquia de gèneres
Normes	<ul style="list-style-type: none"> - Separació física del procés d'ensenyament/aprenentatge - Currículum i pedagogia diferents - Reaccions institucionals davant transgressions de gènere 	<ul style="list-style-type: none"> - Individualització del procés educatiu - Igualtat assignació-distribució de recursos - No-rellevància de gèneres - Transgressió no pautada - Llibertat d'elecció 	<ul style="list-style-type: none"> - Atenció a les necessitats de cada grup - Atenció a la diversitat cultural - Control de desigualtat pautat
Legitimacions	<ul style="list-style-type: none"> - Creença en la superioritat masculina - Rols sexuals diferents com a necessitat sexual i social 	<ul style="list-style-type: none"> - Societat meritocràtica - Escola com a institució neutra - Igualtat individual, no grupal - Homogeneïtat cultural 	<ul style="list-style-type: none"> - Escola reproductora de desigualtats socials i culturals - Escola com a institució d'uniformització cultural
Coneixement empíric	<ul style="list-style-type: none"> - Fonaments de tipus moral 	<ul style="list-style-type: none"> - Eficàcia per a l'individu per a la convivència social - Existeixen estratègies alternatives i es rebutja l'escola separada de la socialització 	<ul style="list-style-type: none"> - Basat en la sociologia de l'educació a través del coneixement de les especificitats d'ambdós grups sexuals i de els diferents expressions de sexisme

Si ens fixem bé, veiem grans diferències entre els diferents models. Però per què és important adoptar un model d'escola o un altre? En termes generals, si bé el model d'escola mixta fa grans avenços pel que fa a l'educació en gènere, en el sentit que canvia l'estructura de les escoles i la filosofia de les mateixes, aquest nou model també es distancia de l'anterior (rols separats) pel que fa a la conceptualització de l'educació per part dels i de les professionals que treballen en educació com per part de les famílies que porten els seus fills als centres educatius.

L'escola és un espai molt important per a les persones durant molts anys de la seva vida i, per tant, cal ser molt rigorosos amb definir bé què s'ensenya i què no i, sobretot, com es fa. Alhora, la família és l'altre gran espai en el qual les persones creixen, es desenvolupen i aprenen. Per tant, si des de l'escola es treballa per un model coeducatiu, podríem tenir molt de guanyat pel que fa a la igualtat entre dones i homes. Probablement no seria suficient, però sí molt útil i de gran transcendència per als canvis de creences en la societat.

L'aparent "utopia" que plantejo, lligada a la importància de l'escola (com de la família) com a espai de marcada influència per al creixement i desenvolupament personal, podria fer-nos plantejar preguntes com ara la següent: si obviem els canvis de govern, ens imaginem actualment una àmplia majoria d'escoles on hi vagin només nens i en unes altres on només hi vagin nenes? Amb aquesta qüestió pretenem fer palesa l'aspiració futura d'un canvi de model educatiu real i predominant a la majoria de centres educatius, la qual és, sens dubte, un repte: es tractaria, per tant, d'assolir plena normalitat amb un model d'escola coeducativa. Aleshores, doncs, podríem arribar a la conclusió que la pregunta que ens fem sobre el model d'escola de rols separats, ens la podríem fer també amb el model d'escola mixta i, en conseqüència, ens podem plantejar l'abandonament d'un model d'escola que no aposta per una igualtat real, sinó que es queda en un pla més estructural i/o més formal; és a dir, podríem dir que certs valors, com la igualtat, amb el model d'escola mixta serien adequats, però no en seria la seva aplicació, ja que no s'eliminarien les desigualtats entre dones i homes. En canvi, amb un model real d'escola coeducativa, això sí que seria possible.

En qualsevol cas, però, si aprofundíssim en les qüestions de la necessitat d'un model d'escola coeducativa veuríem, tal i com afirmen Subirats i Brullet (1988), que *"el tractament que el sistema escolar dona a les diferències de sexe depèn de les complexes relacions que s'estableixen entre l'ordre patriarcal i l'ordre social dominant en cada època"*. Malgrat que aquesta afirmació sigui de fa més de vint anys, continua essent, en major o menor grau, vigent. Aquestes autores també constataven, ja aleshores, que les diferències entre homes i dones rauen, en part, en les conseqüències psicològiques i de personalitat que des de l'escola es generen i que tenen repercussions en molts altres àmbits de la persona, immersa dins d'una societat jerarquizada que també perpetua certs patrons socials i de conducta:

"[...] l'ordenació educativa sexista no sembla produir diferències notables en els resultats acadèmics, sinó en la utilització posterior d'aquests resultats; sembla afectar més a la construcció de la personalitat dels individus que a l'estricta qualificació de la seva força de treball. La prova d'això la tenim en el fet que homes i dones amb la mateixa qualificació acadèmica obtenen posicions socials i remuneracions diferents per la

seva feina. És a dir, les conseqüències del sexisme educatiu han de ser buscades probablement en la internalització d'unes pautes de gènere diferenciades, que comporten diferents tipus d'expectatives i possibilitats i una jerarquitització dels individus. Transmetre el gènere masculí i femení és, avui per avui, donar als individus unes possibilitats, no només diferents, sinó desiguals, jeràrquicament ordenades; aquesta és la raó per la qual creiem que el sexisme, en l'educació com en altres àmbits de la vida escolar, és negatiu i injust, i ha de ser eliminat d'una societat que es pretén igualitària.” (Subirats i Brullet, 1988: 18)

En conseqüència, doncs, veiem que no només cal treballar la igualtat entre dones i homes des de les escoles, sinó també des d'altres àmbits, com pot ser el que desenvoluparem en aquest projecte, és a dir, des de les famílies com a eix cabdal del desenvolupament i creixement personal de l'individu.

3.4. Què és la coeducació?

En aquest punt és interessant entretenir-nos-hi perquè les conseqüències que se'n derivaran són especialment rellevants per al projecte que posteriorment desenvoluparem.

Les definicions sobre coeducació són molt diverses: hem de tenir clar que la conceptualització que es fa del terme és flexible i varia en funció de l'autoria i del moment en el qual es creï. No obstant, considerem interessant poder fer un petit repàs històric del terme coeducació, el qual ha anat evolucionant d'acord amb diferents canvis produïts a la societat (Instituto de la Mujer, 2008):

- Als anys setanta i vuitanta, la qüestió es focalitzava en l'accés de nens i nenes a l'educació.
- Després d'aquests anys s'entra en un període de reflexió sobre diversos aspectes al voltant de la igualtat d'accés a la informació de nenes i nens: es fan evidents les diferències entre sexes pel que fa a resultats acadèmics obtinguts, alhora que es constata que l'educació està clarament enfocada als nens i no a les nenes; tot plegat, genera desigualtats entre els dos sectors d'alumnat.

En relació a aquest context social, a la *Guía de Coeducación* de l'Instituto de la Mujer (2008), la coeducació s'entén com “*una proposta pedagògica en la que la formació i l'educació s'imparteixen en condicions d'igualtat per a ambdós sexes i en la que no es posen límits als aprenentatges a rebre per a cadascun d'ells*”.

Si bé aquesta definició la podríem qualificar d'encertada, es podria complementar amb més aspectes que emfatitzen el terme coeducació. Com ja hem vist a l'apartat de models educatius, l'escola mixta es queda curta a l'hora de tractar la igualtat entre dones i homes: no es trenca amb un cert androcentrisme que predomina a les aules, ni es deixa d'utilitzar un llenguatge sexista; tampoc no s'eliminen els tractes diferenciats, no es treballa suficientment per l'eradicació d'estereotips socials ni el professorat, en general, està format en qüestions de gènere. Per tant, com podem arribar a ser una societat igualitària si no es treballa amb un model com el de la coeducació?

A la *Guia de coeducació per als centres educatius* elaborat per l'Institut Català de les Dones (2008) s'afirma que *“el nou model d'escola coeducativa pretén superar el sexisme i l'androcentrisme adoptant els mecanismes que es creguin més oportuns per avançar cap a un enfocament equitatiu dels continguts, dels mètodes, del llenguatge, de les relacions, de l'organització i de tota la dinàmica generada a la pràctica educativa”*. D'altra banda, també és interessant veure com el currículum escolar pot influir en crear un model d'escola coeducativa o no. En tot centre educatiu, hi ha el Projecte Curricular de Centre (PCC), en el qual es descriuen els objectius a assolir en relació als coneixements que l'alumnat ha d'anar adquirint al llarg dels cursos escolars. A més a més d'aquest currículum que podríem anomenar “escrit”, n'hi ha un altre: el currículum ocult; aquest es basa en transmetre una sèrie de continguts de forma implícita en el context en el qual es manifesta. Per entendre-ho millor, podem fixar-nos en una part de l'explicació que la *Guia de coeducació per als centres educatius* elaborat per l'Institut Català de les Dones (2008) proporciona:

“El currículum ocult està format en gran part per prejudicis, entesos com a opinions preconcebudes i estereotips, és a dir, aquelles imatges mentals simplificades que distorsionen la percepció de la realitat en la mesura que uniformitzen i empobreixen la visió que es dona dels grups humans a la vegada que amaguen o anul·len les diferències individuals” (Institut Català de les Dones, 2008: 14)

El currículum ocult és difícil de detectar, i incidir-hi podria comportar un temps que potser val més invertir-lo en altres tipus de tasques. Tanmateix, si des de l'escola es perpetuen uns models socials que no fomenten la igualtat sinó que fins i tot la malmeten, què passa en l'àmbit familiar? Podem entendre que és l'escola l'espai en el qual hi ha professionals que poden ser conscients de l'exigència moral d'educar per la igualtat i no fer distincions innecessàries entre l'alumnat en funció del seu sexe i el seu gènere. Però si aquesta realitat no es dona, o es dona d'una forma poc visible, es pot demanar a les famílies que eduquin de la mateixa manera que ho faria un model d'escola coeducativa?

3.5. La Llei d'Educació de Catalunya contempla el model d'escola coeducativa?

La resposta és afirmativa: els centres escolars estan obligats, per llei, a adoptar un model d'escola coeducativa, malgrat que la posada en pràctica sigui mínima o molt reduïda en força casos. Concretament, a la Llei d'Educació de Catalunya (LEC) s'especifica que el sistema educatiu s'ha de regir, entre d'altres aspectes, per "la coeducació i el foment de la igualtat real i efectiva entre dones i homes" (punt "m" de l'Article 2 del Títol Preliminar (Objecte i principis)). El terme coeducació també es tracta en altres punts de la llei:

e) La coeducació, que ha d'afavorir la igualtat entre l'alumnat. (Article 77, Capítol II (Criteris per a l'organització pedagògica dels centres), Títol VI (Dels centres educatius)).

c) La concreció i el desenvolupament dels currículums, els criteris que orientin l'atenció a la diversitat i els que han d'orientar les mesures organitzatives, sempre d'acord amb els principis de l'educació inclusiva i de la coeducació. Quan els ensenyaments impartits pel centre prevegin en el seu currículum formació en centres de treball, les concrecions curriculars que faci el centre han de contemplar també l'especificitat d'aquesta formació. En tot cas, el centre ha de mantenir la concreció dels currículums a disposició de l'Administració educativa per tal que aquesta en pugui comprovar l'ajustament als mínims curriculars que garanteixen la validesa dels títols corresponents als ensenyaments reglats impartits. (Article 5 del Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius).

No obstant la legislació, quan analitzem la realitat i mirem les prioritats de la majoria de centres educatius de Catalunya, ens adonem que les necessitats a cobrir a les escoles i als instituts són tals que les qüestions de gènere es contemplen com "un afegit" a la formació a rebre dins de les aules o dels claustres de professorat. Paral·lelament a aquest fet, n'hi ha un altre: avaluar si els centres educatius compleixen estrictament amb el que s'estableix que han de fer per llei és complicat. I en aquest cas, és de suposar que dins de la legislació també hi ha unes prioritats per sobre d'unes altres.

En aquest sentit, sembla força paradoxal que per una banda es redacti una normativa que exigeix als centres educatius adoptar un model d'escola coeducativa quan la llei tampoc sembla tan ferma i estricta com perquè les persones que treballen a les escoles i als instituts s'impliquin a complir-la del tot. D'altra banda, també ens hauríem de preguntar si la societat està al corrent dels aspectes bàsics dels que tracta la LEC. La resposta podria ser, perfectament i de forma generalitzada, que no.

Per tot plegat, des d'aquí fem la reflexió que abans de crear lleis que costen de posar en marxa plenament, primer s'hauria de sensibilitzar i implicar el professorat (en aquest cas) en aquelles qüestions en les que es vol incidir a nivell legislatiu per a tota la societat. I, a poder ser, fóra bo que les famílies poguessin estar més informades del que significa el model d'escola que es vol adoptar en l'actualitat.

3.6. La família: també coeducativa?

Definir el concepte *família* és una tasca certament complicada: tant la seva estructura com les seves funcions i filosofia canvien i evolucionen amb el pas dels anys. Avui dia ja no podem parlar únicament de "la" família (mare, pare, fill i filla), sinó que la tipologia d'aquesta és múltiple, i la varietat, freqüent. Tanmateix, el model de parella sentimental també ha anat canviant, les prioritats personals es modifiquen per altres de noves i no hi ha la obligació social ni moral d'estar amb la mateixa persona per a tota la vida; en definitiva, com a societat no tenim clar que la parella amb la qual es construeix un projecte de vida comú o es forma una família pugui ser 'estable' per sempre.

Ara bé, siguin com siguin les famílies en l'actualitat, hi ha qüestions sobre les quals valdria la pena reflexionar, i més si ens ocupem de temes com l'educació en i des d'una perspectiva de gènere. D'altra banda, caldrà precisió en què s'entén per família i quines característiques hauria de complir per a que el projecte a desenvolupar pugui portar-se a terme.

Pel que fa al concepte de família, es poden agafar molts tipus de definició, però la que fa Sáez (2008) pot ser adequada pel que tractarem al llarg d'aquest treball. D'acord amb aquest autor, la família es podria definir de la següent manera:

"Forma de convivència entre persones basada en una aliança afectivo-sexual, una relació de filiació o una relació de parentiu per consanguinitat o afinitat, la qual incorpora sentiments forts de pertinença al grup per raó de l'intercanvi d'afectes, reciprocitats i solidaritats, sempre en el marc d'un projecte de vida compartit." (Sáez, 2008: 21)

Aquesta definició, aparentment generalista, ens podria servir per començar. Ara bé, cal tractar en profunditat l'educació en valors per entendre la necessitat d'educar en i des d'una perspectiva de gènere dins de l'àmbit familiar.

D'acord amb Sáez (2008), actualment, les persones que volen tenir descendència contempen aquest fet com un aspecte més del seu procés individual de realització personal; és a dir, ja no es tenen fills o filles amb la finalitat d'obtenir-ne cap bé econòmic, sinó que ells o elles són un bé en si mateixos/es. Per tant, podríem contemplar, en termes generals, que la transmissió d'una sèrie de valors hauria de ser un dels aspectes que predominessin dins de l'escala de prioritats de pares i mares. Ara bé, els valors a transmetre poden ser els mateixos que fa, per exemple, cinquanta anys?

Com ja hem dit, la societat canvia molt ràpidament, i amb aquests canvis, les escales de valors socials també es van modificant (Bauman, 2007a). Valors com l'obediència o la disciplina, per exemple, potser tenen menys sentit avui dia que valors com la llibertat o el respecte.

En conseqüència, l'educació en gènere passa per educar en uns determinats valors, com el de la igualtat o el respecte. I per a poder-ho fer, cal que les famílies estiguin conscienciades i tinguin interioritzada aquesta necessitat pels temps que vivim.

Però és fàcil educar en valors? D'entrada, podríem dir que no. Un dels aspectes imprescindibles per a fer-ho és la coherència educativa; no pot ser que la mare digui A i el pare digui B; tampoc pot ser que es prediqui una cosa i se'n faci una altra. En aquest sentit, l'educació en l'àmbit de gènere falla, i només caldria anar a un exemple per veure-ho clar: quants cop hem sentit la típica i tòpica frase "Jo estic a favor de la igualtat"? Ara bé, quan es tracta d'encarregar-se de les tasques domèstiques, qui és la persona que les acaba fent en una gran majoria de casos? Per entendre això, només cal sortir al carrer i preguntar a les famílies pel repartiment de feines i l'educació dels seus fills i de les seves filles.

Pares i mares eduquen en funció de les seves experiències vitals, del projecte de vida que comparteixen com a família i dels patrons apresos mentre s'ha anat creixent com a persona. D'acord amb Carrillo (2007), és important prendre consciència que *“la manera de ser i fer adulta és objecte de la mirada i de la imitació de les i els més petits i cal enfortir en el propi jo els valors en què es vol educar per sostreure's dels posicionaments de desànim, de la queixa, del victimisme i de la irresponsabilitat”*. Tanmateix, aquesta autora també posa l'accent en el fet que la comunicació (què diem i què no, i de quina manera) i la forma com s'actua (què fem i què no, i les seves implicacions) són *“objecte d'observació constant”*. Per tant, cal que mares i pares reflexionin profundament sobre l'estil educatiu que volen portar a terme i quins són els valors que regiran aquest educació. La tasca no és fàcil, però a la llarga dóna fruit. Pensem a nivell personal quines són les coses per les quals podem estar agraïts a la nostra família que ens fan ser millors persones i potser, d'aquesta manera, ho podem entendre millor.

Però com educar en i des d'una perspectiva de gènere? Probablement calgui formar a mares i pares sobre temes de gènere i de les seves conseqüències. La societat en la que vivim no ens ajuda a qüestionar-nos quins models de masculinitat i feminitat volem, ni de quina manera podem canviar les creences i els estereotips de gènere per aconseguir la igualtat entre dones i homes. No obstant, que sigui difícil no significa que no puguem treballar per coeducar. Cal justificar, fer entendre i prendre consciència de la importància d'educar des d'una perspectiva de gènere. I això es fa des d'una base teòrica fins a les actuacions quotidianes del dia a dia: ambdós aspectes no poden anar deslligats.

Un cop arribem en aquest punt, és a dir, havent explicat quins models d'escola pot haver-hi i quines són les idees principals al voltant de la família i del què significa coeducar, valdria la pena contraposar família i escola i el paper que hauria de tenir cadascuna per a l'educació d'infants i joves. Comellas (2009) explica la importància de la família i de l'escola d'una manera sintètica però clara:

“ La família és el marc més important de la vida de les criatures. És el lloc de referència i de pertinença i on s'estableixen les relacions i els vincles afectius més forts. Les persones adultes són un referent clar i durador al llarg dels anys. Malgrat que hi pugui haver canvis d'estructura, situacions crítiques i una presència diària diferent, la influència és notable i fonamental per a la seguretat i el desenvolupament afectiu i de la personalitat dels infants i dels adolescents.

L'escola és un lloc de pas i de més socialització, pel fet que les criatures comparteixen l'ensenyant amb un nombre força ampli de companys i de companyes de la mateixa edat. Les persones adultes canvien i els vincles que s'hi poden establir són menys intensos que a la família, malgrat que n'hi ha algunes que poden arribar a ser molt significatives per a l'alumnat, especialment en moments determinats i en situacions individuals de vulnerabilitat.” (Comellas, 2009: 32)

A partir d'aquestes afirmacions, podem arribar a la conclusió que l'educació en gènere ha de traspasar els límits de l'àmbit escolar i anar més enllà; cal, doncs, treballar amb les famílies, les quals són el fonament per al creixement i desenvolupament personal de qualsevol individu. I entendre l'educació en gènere en aquest sentit, implica que l'actuació de professionals vinculats/des a l'àmbit educatiu no se centri només en l'escola sinó que hi hagi un endinsament en l'àmbit més privat de les persones: casa seva. Les relacions i els patrons familiars són les arrels en les que s'ha d'incidir per a que es produeixin canvis de creences i d'estereotips de gènere i, en conseqüència, es faci una clara aposta per una societat realment igualitària.

3.7. I ara què? Educació en gènere a famílies

En apartats anteriors s'ha fet èmfasi en la necessitat que les escoles adoptin un model coeducatiu per educar el seu alumnat, així com s'ha comentat la necessitat que la família també ho faci i que educui des d'una perspectiva de gènere (compatible amb d'altres). Veiem que mares i pares són figures essencials per al desenvolupament d'infants i joves. En aquest sentit, es pot considerar que la influència que s'exerceix a l'àmbit domèstic a nivell de comportaments i de creences és molt elevada.

D'acord amb Abad et. al (2002), la família és *“una de les institucions més importants pel que fa a proveir models de comportament”*, els quals sembla ser que es transmeten mitjançant la imitació. Aquestes afirmacions, juntament amb la resta de justificacions sobre la importància de la família en l'educació de filles i fills, fan que ens puguem plantejar un projecte encarat a les famílies. Tanmateix, Abad et. al (2002) també afirmen que *“els aprenentatges que ocorren en les interaccions familiars repercuteixen directament o indirecta sobre la construcció de les identitats de les nenes i els nens”*.

Pel que fa a la necessitat de fer una formació sobre gènere, només cal observar la realitat, pel que fa, per exemple, a les desigualtats que existeixen en l'àmbit laboral (per exemple, la

diferència entre el que cobren dones i homes tot i estar ocupant el mateix lloc de feina) i en l'àmbit domèstic (qui fa les tasques diàries). La necessitat d'aprovar lleis contra la violència de gènere i els assassinats que es produeixen cada any per aquest motiu podrien ser els exemples més clars i portats a l'extrem que reflecteixen que vivim en una societat en la que no tothom es tracta igual quan és per raons de sexe i/o de gènere.

És clar que una formació en qüestions de gènere no es pot aplicar a qualsevol tipus de població: el nivell cultural i l'interès en l'educació de fills/es són dues variables clau a l'hora de tenir en compte el context en el qual es desenvoluparà un projecte. Cal partir d'una zona socioeconòmica que d'entrada pugui donar peu a poder fer una formació com la que es pretén portar a terme. En aquest sentit, doncs, hauríem de partir d'un barri la població de la qual no visqui en condicions de precarietat, sinó que pugui tenir un cert interès en el seu creixement personal.

En conseqüència, doncs, el context en el qual es pot portar a terme la formació pot ser el de qualsevol barri de Barcelona en el qual la població que hi viu tingui ganes d'aprendre i d'educar les seves criatures cada dia una mica millor. Aquest context, però, també va inevitablement vinculat a la tipologia d'escola a la qual les famílies porten els seus fills i les seves filles. La filosofia de l'escola influeix en l'alumnat, i els pares i mares també són conscients del centre que han escollit per escolaritzar-los.

És obvi que no totes les escoles ni totes les persones que viuen en un barri són iguals, però d'entrada és important partir d'una determinat context on la probabilitat que el nivell cultural de les famílies i el seu interès per educar el millor possible els seus infants i adolescents siguin els adequats per poder desenvolupar la formació en gènere.

Per poder treballar amb famílies, o bé accedim a elles des del context més estrictament escolar (la direcció del centre) o bé des de les AMPAs mateixes. En el supòsit d'haver pogut

establir contacte amb les famílies, i tant si és per una via com per l'altra, és important començar a contactar amb el col·lectiu femení, és a dir, les mares de l'alumnat: són elles les qui participen més activament a l'escola, assistint a entrevistes i reunions, i les que s'ocupen més de la criança dels infants des que aquests són ben petits. Això no vol dir que no puguem contactar amb els pares, però pot ser més convenient establir els primers intercanvis amb les mares. Rambla i Tomé (1999), a més a més, afirmen que *“no és impossible convocar les famílies perquè acudeixin els homes i les dones, sobretot si es preveuen a última hora de la tarda, però la dificultat d'aconseguir una implicació duradora, que ja és considerable en general, augmenta respecte als pares”* (Rambla i Tomé, 1999: 19).

En aquest sentit, Rambla i Tomé (1999) també constaten que *“el treball coeducatiu amb els uns i les altres no pot ser exactament el mateix”*, alhora que creuen que *“els pares no disposen del mateix coneixement domèstic que les mares”* i que són les mares, majoritàriament, les qui estan sensibilitzades sobre la importància de la igualtat entre homes i dones.

No obstant això, es pot considerar que des d'aleshores ha plogut prou com per provar de canviar aquesta concepció sobre la realitat. De ben segur que les dones, en termes generals, segueixen tenint més domini sobre les qüestions domèstiques i hi estan més implicades, però els discursos sobre igualtat entre homes i dones també han anat evolucionant i a poc a poc van prenent més força, gràcies a que la societat s'atreveix, de mica en mica, a fer públics temes que anys enrere podia ser impensable.

Dins del programa de formació a portar a terme, doncs, es podria tenir en compte el fet de realitzar una sessió inicial per a mares i una altra per a pares (per separat), però també podria haver-hi el risc de crear dos bàndols i fer unes distincions que per la realitat que vivim tampoc convenen; homes i dones ja tenen prou etiquetes i la visió sobre cada sexe ja està prou dividida com per reforçar-ne les diferències i les creences personals. Per tant, tot i les característiques en què poden divergir pares i mares, també cal tenir en compte les similituds que hi ha entre ells i elles.

Així, doncs, el projecte es farà tant amb pares com amb mares. Podria ser interessant establir el primer contacte amb mares que no pas amb pares, però en el cas que no fos així (i es contactés primer amb pares), no hauria d'haver-hi cap problema.

Pel que fa estricta referència a la tipologia de família amb la que es pot fer una formació en gènere, val a dir que aquesta hauria de complir les dues condicions esmentades uns punts

més amunt: un *nivell cultural* mínim que susciti un *interès* per millorar en l'*educació de fills i filles*, juntament amb el fet que les famílies tinguin unes necessitats mínimes cobertes com per estar obertes a voler reflexionar sobre qüestions de gènere i posar en pràctica allò que creguin més adient per l'educació dels seus infants i joves.

Per entendre, també, per què la família pot ser coeducadora i alhora ha de complir uns determinats factors per poder fer formació en gènere, és important entendre com és la família actual. Segons Sarramona (2002; Gervilla, 2008), els canvis que s'han produït en els darrers anys en la família són els que es mostren a la taula que es troba a continuació:

Canvi que s'ha produït	Significat
Existència de diversos tipus d'organitzacions familiars	Famílies monoparentals, confluència de fills procedents de matrimonis anteriors, parelles homosexuals, etc. Solen conviure a la llar només dues generacions (pares i fills). El número de fills és escàs i són habituals els fills únics. A més a més, els fills neixen en edats més avançades dels pares, per la qual cosa la distància intergeneracional va avançant.
Ha canviat el paper de la dona	No només és mare o esposa, s'ha incorporat al món laboral, encara que la majoria dels casos segueixi essent la principal responsable de la llar.
Ha canviat el paper de l'home	Ha perdut la seva posició de poder absolut per passar a una presa de decisions i responsabilitat compartida.
Ha sorgit una nova raó de ser de la família, el manteniment d'un projecte de vida compartit	I això està per sobre de motivacions econòmiques, socials o religioses. La família ha deixat de ser estructura econòmica de supervivència per transformar-se en àmbit de convivència, consum i oci.
L'Estat ha substituït a la família en moltes funcions	Assistència mèdica, econòmica i social de les persones majors, de forma especial l'educació obligatòria.

Del que explica Sarramona (2002; Gervilla, 2008) és interessant veure que en els canvis que s'han produït en la família es fa esment tant a la dona com a l'home i als nous rols que adopten respecte als models més tradicionals, però sobretot pel que fa al quart punt: la família ja no es considera una estructura econòmica de supervivència. Per tant, podem contemplar que les mares i els pares a les que vagi dirigides la formació en gènere puguin tenir un interès a fer de la família un espai de convivència que explori nous àmbits i/o nous estils educatius.

Tanmateix, és important pensar quina és l'edat que hauria de comprendre l'alumnat les famílies del qual es fa la formació, ja que si en alguna activitat els infants han de participar, cal tenir en compte que potser no es podria aplicar la mateixa metodologia per a tots els grups

d'edat. Tenint en compte que en funció de l'etapa evolutiva de l'alumnat les característiques d'aquest també seran diferents, cal definir quina podria ser la franja d'edat idònia per a que fills i filles participessin en alguna activitat: no és el mateix fer una activitat per infants d'Educació Infantil que fer-ho pels qui ja estan acabant el darrer curs d'Educació Primària. Ara bé, com amb altres qüestions referides a les activitats, aquestes s'adaptaran al tipus de famílies que participin al programa; és a dir, ajustarem la forma de desenvolupar una activitat en funció de les característiques de les persones participants.

Seguint els quadres explicatius que es proposa des de les Escoles de l'Esplai de Catalunya i les Illes Balears (2008) es pot fer una aproximació sobre la millor franja d'edat per poder fer una activitat sobre gènere que tingui sentit i que alhora tingui unes conseqüències relativament visibles i a curt termini. Així, doncs, els infants compresos entre els 6 i els 8 anys d'edat serien els millors candidats per poder participar en alguna de les activitats pensades per la formació. A l'apartat d'annexos es pot veure el quadre en el qual hi ha les característiques que justificarien aquesta decisió.

D'altra banda, val a dir que la societat en la que vivim és *líquida* (Bauman, 2007b) i la situació social actual no deixa veure amb claredat quins valors són els que ens haurien de regir com a individus, alhora que no hi ha unes úniques directrius sobre com s'han d'educar filles i fills. En conseqüència, pot ser adequat fer formació en gènere per seguir qüestionant creences i valors, i ajudar a definir, des d'una perspectiva de gènere, quina societat volem per a les futures generacions.

Hi ha moltes qüestions en les quals ens podríem detenir per fer formació en gènere, i tenint en compte les característiques del projecte, s'haurien d'abordar varis temes aprofitant el temps que es té per desenvolupar-los tant com fos possible. Com hem pogut anar comprovant a mesura que hem anat coneixent projectes en els que es tracten qüestions de gènere, els temes que se solen treballar són els que també abordarem en aquest treball: models de feminitat i masculinitat, joguines, jocs i esports, tasques domèstiques i llenguatge sexista.

A nivell de continguts o de formació, sovint es vincula la formació a la prevenció en violència de gènere. Ara bé, també hi ha moltes altres qüestions que es tracten en diversos programes educatius. En aquest sentit, la varietat és àmplia, i el que es tractaria seria definir en quin sentit haurien d'anar dirigides les diferents temàtiques pròpies de l'educació en gènere.

D'acord amb Rambla i Tomé (1999), el punt de partida per al treball amb famílies i fer formació en gènere és el coneixement domèstic. Per tant, les activitats haurien d'anar orientades a

tractar les qüestions de gènere vinculades no només a l'educació d'infants i joves en si, sinó també a l'àmbit més estrictament familiar: la convivència, les activitats que es fan i comparteixen en família, les emocions que es posen en joc en les interaccions, els rols que cada membre de la família adopta i les tasques domèstiques que fa cadascú.

En els pròxims apartats, doncs, definirem més concretament les idees que hem plantejat en aquesta fonamentació teòrica, tot intentant fer un recull de tots els conceptes que hi hem anat abordant.

4. CONTEXTUALITZACIÓ

A partir de l'anàlisi dels diferents conceptes exposats fins ara i de les pertinents reflexions, cal anar centrant quina direcció i forma prendrà aquest treball. El projecte a desenvolupar es basa en la fonamentació teòrica exposada fins al moment, però ara també cal especificar en què consistirà a grans trets, en quin context d'intervenció es portarà a terme i quines són les persones destinatàries del projecte, així com els continguts que es tractaran i el tipus d'activitats que es desenvoluparan.

4.1. El projecte

L'educació en gènere s'acostuma a portar a terme als centres educatius, ja sigui a partir de programes relativament extensos com d'activitats puntuals de conscienciació sobre la temàtica. No obstant, en aquest treball plantejem la necessitat de treballar no només des de l'escola, sinó també des de l'àmbit familiar; és a dir, cal educar en gènere a les mares i els pares de l'alumnat que pot haver-hi a qualsevol centre escolar. Com ja s'ha explicat a la fonamentació teòrica quan parlàvem del pes de la família en el desenvolupament de les persones i del model d'escola coeducativa que es pretén aconseguir, la formació a famílies en qualsevol tema pot ser important; el treball en educació per a la igualtat en l'àmbit escolar es pot portar a terme si els centres educatius fan aquesta demanda, però les formacions acostumen a tenir un caràcter puntual i l'impacte que poden tenir es pot veure reduït per la temporització de les activitats formatives i per la falta d'implicació del professorat per a treballar determinades qüestions al llarg dels cursos escolars. Per tant, fóra bo que el treball de sensibilització en temes de gènere traspassés les parets de les escoles i els instituts i es traslladés, també, a l'àmbit familiar. Cal tenir en compte que pot haver-hi molts pares i moltes mares que no tinguin interès en l'educació en i des d'una perspectiva de gènere, però també pot haver-hi moltes altres persones que sí, i és començant a treballar amb aquestes que es poden iniciar canvis a més llarg termini a la societat.

No es tracta de fer un projecte que ratlli la utopia, però sí que tingui unes expectatives prou altes com per a motivar les persones participants a la formació i que siguin elles mateixes les promotores de canvi en els seus entorns més propers. Si la família com a ens educatiu és tan important en el creixement de filles i fills, val la pena educar les mares i els pares en qüestions de gènere: remoure consciències hauria de ser una obligació moral quan es té una societat en la que no descendeixen els casos de violència de gènere (des del maltractament físic, psicològic, sexual i/o econòmic fins als assassinats), en la que bona part de la publicitat és sexista, en la que és l'home (i no la dona) el centre de qualsevol activitat prestigiosa, en la que

hi ha desigualtats laborals per qüestions de sexe i de gènere, etc.

Treballar amb les famílies pot ser una tasca àrdua, però al mateix temps satisfactòria: les diferències horàries en les jornades laborals, així com la predisposició de les famílies a replantejar-se la seva manera d'educar les seves criatures i a qüestionar-se individualment com a persones podrien ser els impediments principals per impartir la formació amb èxit. Ara bé, si es fa un bon treball personal de reflexió durant les diferents sessions, les recompenses a llarg termini també poden ser molt plaents: educar des d'una perspectiva de gènere a les persones que conformaran la societat del futur ha de portar a una societat més igualitària que la que ho és ara, i on els valors com el respecte, la llibertat o la igualtat d'oportunitats haurien de ser-hi més presents que actualment. En aquest sentit, es podrien reduir conflictes vinculats a la gelosia, a l'amor mal entès o a l'atribució d'unes característiques a homes i dones de forma determinada i immutable.

D'altra banda, el treball conjunt entre escola i família és necessari en molts àmbits de l'educació d'infants i joves, i en el del gènere no és una excepció: sovint el debat rau en quins aspectes ha de centrar-se l'escola i en quins la família. Dit d'una altra manera, la qüestió seria determinar quin és el paper que ha de fer l'escola: només transmetre continguts curriculars/acadèmics o també educar en allò que la família també pot fer o que, igualment, hauria de fer (per exemple: ser net (tirar els papers a la paperera), respectar el torn de paraula quan una persona està parlant, parlar bé (sense dir paraulotes) i tenir respecte per qualsevol persona...)? Més enllà d'aquesta qüestió, però, també hi ha un tema que genera controvèrsia, i és el de la importància que família i escola apostin per un mateix tipus d'educació, és a dir, que la manera d'educar sigui coherent vingui pel costat que vingui. En aquest sentit, no es pot pretendre que hi hagi un model d'escola coeducativa si només s'educa la igualtat de gènere per una banda; cal, doncs, que la família també sigui un referent educatiu que vagi d'acord amb els valors que es transmeten des del centre educatiu. La situació, al revés, també hauria de ser la mateixa. Com podem veure, educar en qüestions de gènere vol dir també enfocar la realitat des d'una altra perspectiva amb la que es mira el món.

En definitiva, el projecte que voldríem desenvolupar tindria per objectiu fer una formació en i des d'una perspectiva de gènere, i la finalitat d'aquest seria que les famílies prestessin més atenció a tot allò que fa que dones i homes visquin en situacions de desigualtat. Per tant, una de les coses que caldria aconseguir amb aquest projecte seria despertar l'interès en les famílies per educar els seus fills i les seves filles des d'una perspectiva de gènere i que aquestes introduïssin petits canvis en les seves vides perquè la nova manera de veure i entendre la realitat es materialitzés d'alguna manera. Per aconseguir-ho, caldria accedir a les

famílies per una via o altra: la dels centres educatius i/o de les seves respectives Associacions de Mares i Pares d'Alumnes (AMPA) podria ser-ne una opció. No obstant, n'hi ha d'altres. En tot cas, a partir de l'acord en abordar temàtiques de gènere, es procediria a aplicar un projecte específic per aquell centre.

4.2. Context d'intervenció

El context en el qual està pensat que es porti a terme la formació sobre educació en gènere és la ciutat de Barcelona, i concretament a un barri en el qual hi hagi centres educatius i AMPAs que tinguin interès en la temàtica. Els motius de la decisió són múltiples: Barcelona és la capital de Catalunya, on hi viuen més d'un milió de persones i aquestes són de característiques molt diverses. El nombre de centres educatius per regió també és elevat i el ressò que pot tenir un projecte d'aquest tipus pot ser més ampli que no pas si es fa en un poble. A més a més, Barcelona és l'entorn on vivim i el que més coneixem del territori català i, per tant, tenim més facilitat per desenvolupar aquest projecte dins de la ciutat que no pas en altres localitats. Per a desenvolupar el projecte que pretenem fer, és convenient analitzar el context en el qual es portaria a terme. En aquest sentit, vam decidir fer una recerca sobre els índexs de violència de gènere que es podien estar produint actualment a la ciutat comtal. A partir de la pàgina web de la Generalitat de Catalunya vam trobar un informe (Informe Balanç 2010: Serveis i recursos en matèria de violència masclista) elaborat des de la Regidoria de Dones i Joventut, Gerència d'Educació, Cultura i Benestar de l'Ajuntament de Barcelona, en el qual hi figuraven unes taules on s'indicava amb claredat quins eren els districtes de Barcelona on els Punts d'Informació i Atenció a Dones (PIAD) atendien més demandes i quines n'eren les principals; entre elles, es trobava la de violència masclista. Això es pot veure a la taula següent:

PIAD 2010	Ciutat Vella	Eixample	Sants - Montjuïc	Les Corts	Sarrià - Sant Gervasi	Gràcia	Horta - Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	TOTALS CIUTAT
Dones noves ateses	9,9%	13,3%	9,8%	8,9%	7,0%	11,1%	10,6%	12,3%	9,0%	9,9%	1.711
Demandes	8,1%	14,9%	14,9%	6,8%	7,0%	9,9%	8,9%	12,6%	10,8%	6,1%	2.835
Coordinacions amb altres serveis	6,7%	2,1%	10,6%	10,1%	6,9%	6,8%	14,9%	6,4%	34,3%	1,1%	939
Derivacions	10,5%	13,2%	20,5%	7,1%	7,4%	3,5%	11,2%	9,6%	11,0%	6,2%	1.460
Principals demandes											
Assessoria Jurídica	7,4%	12,0%	14,0%	5,9%	8,3%	9,4%	7,5%	15,0%	11,3%	9,3%	894
Violència Masclista	7,1%	21,0%	7,9%	6,5%	6,0%	7,6%	9,5%	20,4%	9,5%	4,4%	367
Participació	8,5%	11,8%	17,0%	11,1%	8,1%	15,8%	11,8%	6,1%	7,6%	2,3%	577
Acompanyament psicològic	6,7%	13,6%	12,2%	6,9%	4,7%	14,4%	8,9%	10,0%	13,9%	8,6%	360

Com podem observar, l'índex més elevat d'atenció a dones per qüestions de violència de gènere és el referent al districte de l'Eixample de Barcelona. Tal i com es mostra a la imatge següent, aquest districte té sis barris; en tots ells hi ha força centres educatius.

D'acord amb el que es mostra a l'apartat d'annexos, al districte de l'Eixample hi ha 45 centres educatius. En aquest sentit, doncs, es podria escollir un centre en concret per pensar més concretament el projecte. Des de la nostra experiència, de petites vam tenir l'oportunitat de cursar l'Educació Primària al CEIP Tabor (la informació detallada d'aquest centre es pot trobar a l'apartat d'annexos), al barri de la Sagrada Família i, per les referències que tenim, és un centre en el qual les famílies estan implicades (en més o menys mesura) en l'educació de les seves criatures. El CEIP Tabor és un centre de dues línies, que comprèn l'Educació Infantil i Primària. Tal i com aquest es defineix, *“l'educació impartida en el CEIP Tabor busca el ple desenvolupament de la personalitat, mitjançant una formació humana integral, el respecte als principis democràtics de convivència i els drets i llibertats fonamentals, així com l'adquisició d'hàbits intel·lectuals i de treball. L'Escola es manifesta aconfessional seguint els principis de respecte amb els quals es defineix i el pluralisme ideològic de la societat que l'envolta. El català és la llengua vehicular i d'aprenentatge”*.

Pel que figura actualment a la pàgina web de l'AMPA, sembla ser que aquesta es finança a partir de diferents fonts i els recursos s'inverteixen en qüestions de caire divers. En cap cas es fa referència a formacions a famílies, però aquest fet el podríem contemplar com una oportunitat de canvi i de millora de la pròpia AMPA i de l'escola en general. Fins i tot, el projecte es podria plantejar com una experiència innovadora dins del centre educatiu o de l'AMPA, i els avantatges de la formació en temes de gènere sabem que poden ser múltiples i en molts sentits, tal i com hem justificat a la fonamentació teòrica d'aquest projecte.

5. DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE

El projecte que preteníem desenvolupar hauria d'haver-se pogut adaptar i aplicar a qualsevol tipus de família, entenent que les persones destinatàries tinguessin, com a mínim, les seves necessitats bàsiques cobertes. També cal dir que el context en el qual es portés a terme la formació no hauria d'importar tant com el contingut de la mateixa. No obstant, cal adaptar les activitats al tipus de famílies a les quals ens dirigim i, per tant, el projecte s'ha d'adequar a la zona on es desenvolupi, tant a nivell de ciutat, com de districte, com de barri o com d'escola. Així doncs, i tenint en compte el centre educatiu escollit d'entrada (CEIP Tabor), caldria esmentar que les famílies que porten les seves criatures en aquesta escola tenen un nivell socioeconòmic i sociocultural mitjà i que la formació està pensada de manera que els pugui ser d'utilitat.

Pel que fa a la posada en pràctica de la formació, és important especificar que hauria de portar-se a terme amb dues persones formadores; sempre és millor, en cursos com el que es presenta a continuació, que les activitats formatives estiguin impartides per més d'una persona, ja que la conducció del grup amb el que es treballa és més fàcil de portar i es poden controlar millor les dinàmiques, així com atendre adequadament a totes les persones participants.

A continuació expliquem detalladament les qüestions fonamentals del projecte a desenvolupar, a fi que també quedi clar com s'hauria de portar a terme. A l'apartat d'annexos es mostren els mòduls amb les activitats que conformarien el programa de formació i el que que podria ser el document explicatiu de la formació, és a dir, el text formal que es podria difondre a qualsevol persona que volgués portar a terme el projecte que es defineix aquí.

5.1. Objectius generals

- Despertar en les famílies l'interès per educar a filles i fills des d'una perspectiva de gènere
- Fer participar a les famílies activament en les activitats formatives sobre temes relacionats amb l'educació en i des d'una perspectiva de gènere
- Fer reflexionar a les famílies sobre els propis models de feminitat i masculinitat: quins són els factors implicats en l'adopció d'una identitat com a homes o com a dones
- Fer qüestionar a les famílies les pròpies actuacions a l'hora d'educar fills i filles

5.2. Persones destinatàries

El projecte va destinat a les famílies que porten els seus fills i les seves filles al CEIP Tabor, les quals podrien estar interessades en temes de gènere. Cal ser conscients que, dins del col·lectiu de famílies al qual es pugui fer formació, pot haver-hi mares i pares d'edats molt diverses i amb circumstàncies personals molt variades. No obstant això, i tal i com s'ha justificat a la fonamentació teòrica el més important seria fer formació a famílies les criatures de les quals es trobessin en l'etapa d'Educació Primària i, sobretot, amb aquelles que tinguin entre 6 i 8 anys. Si els fills i les filles són de menys edat, també podria ser adequat per preparar-los per quan vagin creixent. I si tenen 9 anys o més, la formació també pot ser útil per tal de poder anar corregint i treballant aspectes vinculats amb el gènere. Un fet amb el que ens podem trobar és que una mateixa família tingui criatures que es trobin en edats força diferents, i això no ha de contemplar-se com un impediment a l'hora de fer la formació.

Com que el projecte està pensat per una escola en concret de Barcelona, parlarem tota l'estona en singular. No obstant, podem tenir en compte que els centres educatius de la mateixa zona també podrien aplicar el projecte d'una manera similar ja que també podrien tenir-hi interès i les característiques contextuais i d'entorn podrien ser força semblants. D'altra banda, val a dir que totes les activitats van dirigides a pares i mares, ja que la formació està pensada per a ells/es. No obstant això, el projecte també va destinat als seus fills i a les seves filles, protagonistes en una de les activitats del programa.

Finalment, és important concretar quin nombre de participants podrien formar part del curs. Hem de tenir en compte que la majoria de famílies, per norma general, tenen molta feina en el seu dia a dia, i aconseguir atraure-les per fer una formació (i a més a més, en qüestions de gènere) pot resultar complicat. En qualsevol cas, aquesta formació es podria oferir a totes les famílies de l'escola, fins arribar a un màxim de 25 persones (serien unes 12 famílies, contemplant que vinguessin tant la mare com el pare en cada cas) i poder-hi participar es decidiria per ordre d'inscripció.

5.3. Continguts i activitats

Explicats en la fonamentació teòrica, els continguts tindrien a veure amb les qüestions elaborades a la fonamentació teòrica però tenint en compte que aquestes han de ser tractades des d'un pla molt pràctic i connectat a la realitat familiar. Alguns exemples podrien ser el de la responsabilitat en les tasques domèstiques, el llenguatge amb el que parlem o les joguines que es regalen a fills i filles.

En qualsevol cas, el caràcter de les activitats que es proposen a les famílies és bàsicament pràctic, tot i que dins de la formació cal una explicació teòrica sobre les implicacions d'educar en gènere i mirar la realitat des d'aquesta perspectiva. Les activitats, que es poden trobar a l'apartat d'annexos, estan agrupades en funció d'uns mòduls i cada activitat consta de diferents parts: quant dura, objectius específics, participants, activitats, material necessari per fer l'activitat i on es pot portar a terme. L'avaluació de cada activitat hauria de fer-se en funció dels objectius proposats a cada mòdul.

Hi ha tot un seguit de temes que seria interessant poder treballar al llarg de la sessions que conformen el programa formatiu, i són els següents:

- *Models de feminitat i masculinitat actuals*: cal posar en qüestió els nostres comportaments i els nostres rols per tal de fomentar en un primer moment el canvi personal, per tal de, més tard, poder fomentar el canvi en les persones del nostre voltant (en el cas del projecte, mares i pares haurien de plantejar-se quina és la seva conducta per “poder prendre consciència” de les repercussions que això té; a partir d'aquí, es pot iniciar el canvi en la manera d'educar fills i filles).
- *Joguines, jocs i esports*: les joguines que es venen són, la gran majoria, sexistes. Per entendre'ns, o jugues amb nines o jugues amb cotxes; per altra banda, en el joc també es pot ensenyar a ser igual i a no fer diferències en funció de si s'és nen o nena; pel que fa als esports, per exemple, tothom pot jugar a futbol (propi de nens) com també es pot ballar (propi de nenes).
- *Tasques domèstiques*: cal fer èmfasi en que les tasques, com amb qualsevol altra cosa, ha de ser a parts repartides, i no perquè la dona hagi estat la que fins ara s'hagi encarregat de les feines de la casa, és motiu perquè l'home no les comparteixi o les faci.
- *Llenguatge sexista*: és dels temes que més costa de corregir i millorar, fins i tot per les pròpies persones que procuren posar-lo en pràctica; se'ns educa tant en *masculí*, que tampoc no som conscients de la influència que pot arribar a tenir el llenguatge per entendre el món.
- *El futur que volem per les nostres criatures*: seria adequat plantejar-se des de quins valors s'educa a filles i fills, quin futur volem construir i com s'hi pot contribuir o treballar com a família.

Les activitats a desenvolupar, des d'un primer moment, haurien d'adaptar-se als coneixements i visions que tenen i/o comparteixen les famílies a les qui es fa la formació. Partir del que pares i mares saben per anar avançant en coneixements és molt important, i és que entendre la formació en gènere des d'una perspectiva constructivista pot ser molt necessari per tal de poder aplicar el màxim de bé possible el programa d'activitats i que la formació tingui un efecte decisiu en les famílies a les que es forma. En aquest sentit, pares i mares serien els darrers responsables dels seus aprenentatges, però és des de la formació i a partir de diverses

activitats pràctiques i vinculades a la realitat del dia a dia que es pot fer un aprenentatge significatiu dels continguts treballats: es tractaria, per tant, d'adquirir nous coneixements (i saber-los aplicar posteriorment) a partir de la modificació dels sabers previs (Fernández, 2003).

D'altra banda, les activitats haurien de contenir teoria, però sobretot haurien de tenir una part pràctica, que és la que ajuda a acabar de prendre consciència d'allò après i els coneixements es poden lligar a la realitat més propera. És important que a partir de les activitats es connecti amb la part més emocional de les famílies i també amb les seves creences, ja que és des d'aquí que el canvi pot ser veritablement fructífer.

A continuació, i per tal que ens puguem fer una idea del tipus de dinàmiques que es proposen i dels mòduls en què la formació està dividida, exposem en una taula els continguts principals que es tractaran, així com la durada de les sessions.

Mòdul	Sessió	Nom de l'activitat	Contingut	Durada
0	1	Comencem!	- Explicar què farem a la formació, els objectius i la finalitat del curs - Avaluació d'expectatives - Presentació personal per començar a fer grup	30 minuts
1	1	Com hem arribat fins aquí?	- Estereotips de gènere - Identitat de gènere - Models de masculinitat i feminitat	1 hora
2	2	A què i amb què juguen les nostres criatures?	- Tipologia de joguines i jocs: implicacions i conseqüències - Esports que es practiquen	1 hora i mitja
3	3	Qui treballa a casa?	- Feines d'àmbit domèstic - Rols i valors familiars	1 hora i mitja
3	4	Què faig amb el meu temps?	- Temps destinat a les activitats de la vida diària - Tasques domèstiques: què pot fer cada membre de la família?	1 hora i mitja
4	5	Pensament i expressió van de la mà?	- Llenguatge no sexista - Anàlisi de cançons	1 hora i mitja
5	6	I a partir d'ara, què?	- Canvis en la manera d'educar - Plans d'acció realistes	1 hora

Al cap d'unes setmanes d'haver acabat el mòdul, hi hauria una darrera sessió en la que es tractaria que les famílies poguessin exposar dubtes que tinguin sobre com educar les seves criatures en relació a tot el que s'ha anat tractant a la formació. També es crearia un espai que permetés a les famílies poder posar en comú les experiències que han tingut durant les últimes setmanes.

5.4. Recursos

Desenvolupar un projecte com aquest sembla aparentment poc costós, i tot i que es procura que les despeses no siguin gaire elevades, és inevitable que tot plegat valgui una certa quantitat de diners. En tot cas, la gestió i el finançament d'aquest projecte es detalla a l'apartat de la viabilitat del projecte.

A nivell de recursos humans, cal pensar que el fet de preparar les sessions i tot el contingut que es tractarà al llarg de les sessions és important, i en aquest sentit, les despeses de la formació anirien en funció, bàsicament, del que les persones que impartissin la formació pretenguessin cobrar per la seva feina. Podríem decidir, per exemple, que el cost total de la formació podria ser de 70 (o 60) euros/sessió, en la qual es comptabilitzaria el següent:

$$\mathbf{50 \text{ euros/persona} + 10 \text{ euros/monitor (opcional)} + 10 \text{ euros/material i transport} = \mathbf{70 \text{ euros}}$$

$$\mathbf{70 \text{ euros/sessió} = 70 \cdot 6 = \mathbf{420 \text{ euros (amb monitoratge inclòs)}}$$

$$\mathbf{60 \text{ euros/sessió} = 60 \cdot 6 = \mathbf{360 \text{ euros (sense monitoratge)}}$$

Si, a més a més, hi comptem una sessió de seguiment al cap d'unes setmanes d'haver fet l'última sessió de la formació, hauríem de comptar 70 (o 60) euros més; per tant, la despesa final quedaria de la següent manera:

$$\mathbf{70 \text{ euros/sessió} = 70 \cdot 7 = \mathbf{490 \text{ euros (amb monitoratge inclòs)}}$$

$$\mathbf{60 \text{ euros/sessió} = 60 \cdot 7 = \mathbf{420 \text{ euros (sense monitoratge)}}$$

Se suposa que a partir d'aquesta formació hauria d'haver-hi un guany personal per a qui imparteixi les sessions i també s'haurà de pagar el/la monitor/a que s'encarregui dels fills i de les filles de les famílies que participen a les activitats, així com el cost del material de la sessió

i el del transport. Pel que fa al monitoratge, aquest podria ser opcional, en funció del nombre d'alumnes que s'hauria d'atendre, de si l'escola ja es busca les persones que s'ocuparien de les criatures o de si no fa falta ningú que s'encarregui de fills i filles perquè alguna persona de la família ja se n'encarrega o l'alumnat fa alguna activitat extraescolar). En qualsevol cas, a la següent pàgina explicito el cost dels recursos materials:

Material (tot reutilitzable)	Preu
Fotografies plastificades (50)	20 euros
Calces	3 euros
Calçotets	3 euros
Etiquetes amb adjectius + imatges "Guía de la buena esposa" (13) + frases de la capseta (20) + fotografies de joguines (14) + imatges de la casa (10) + imatges de pel·lícules Disney + imatges de la piràmide (10) --> Tot aquest material ha de ser imprès i plastificat.	140 euros aproximadament* *tenint en compte que les fotocòpies en blanc i negre poden tenir un cost aproximat de 0'12€, les pàgines a color 0'50€ i les plastificacions d'ambdós tipus de fotocòpies 1'50€
Enllaços de cançons	0 euros
Enllaços d'anuncis	0 euros
Fulls en blanc (paquet de 500) (únic material no reutilitzable)	4'50 euros
Bolígrafs (20)	15 euros
Capseta (1) amb frases (20)	6 euros
Escombra o pal de fregar (1) + Pala (1)	5 euros
Mitjó foradat (2), fil (2), agulla (2)	0 euros
Fusta (1), clau (1), martell (1)	5 euros
Llapis de colors (una capsa de 36)	10 euros
Cost total del material (aproximat)	211'50 euros

5.5. Planificació temporal

Els projectes cal plantejar-los dins d'un temps determinat, ja sigui a curt, mig i/o llarg termini. Establir unes pautes temporals és molt útil: ens permet planificar i organitzar el projecte i totes aquelles accions que volem emprendre d'una forma ordenada i sistematitzada (Escoles de l'Esplai de Catalunya i les Illes Balears, 2008).

Les formacions s'han de poder adaptar a la tipologia de les persones destinatàries a les quals van dirigides, així com també als continguts que es volen treballar i el període durant el qual es pot desenvolupar el curs. No és el mateix tractar un únic tema en una sessió d'una hora a la setmana, que treballar el mateix tema al llarg de tot un curs.

El projecte sobre educació i gènere està pensat per poder-se desenvolupar durant tot un curs, ja que consta d'una presentació i una entrada a un context específic (l'Escola Tabor), d'un desenvolupament del programa de formació i d'una posterior avaluació. En qualsevol cas, la formació estaria organitzada per mòduls o activitats dins del projecte, la qual cosa el fa adaptable i fàcil de fragmentar per a una altra tipologia d'iniciativa.

Partim de la base que tot projecte necessita la seva preparació, la seva realització i la seva avaluació. D'acord amb això, es podrien distingir tres nivells de planificació (Escoles de l'Esplai de Catalunya i les Illes Balears, 2008):

- A llarg termini: per exemple, projectar i tenir clar què es vol fer durant tot un curs escolar.
- A mig termini: per exemple, planificació de les accions a emprendre durant un trimestre.
- A curt termini: per exemple, quines activitats es volen portar a terme en una sessió concreta.

Per tant, la temporització del projecte hauria de tenir una seqüència lògica d'aplicació, igual que els passos que es facin i les activitats que s'hi desenvolupin.

El projecte està pensat per portar-se a terme durant tot un curs, de manera que es pugui establir contacte amb els centres educatius i les AMPAs a principis de curs (o a finals de l'anterior al qual es vulgui aplicar), es pugui desenvolupar la formació durant el segon trimestre, i durant el tercer trimestre es pugui fer un seguiment i una avaluació de l'efectivitat que pot haver tingut la formació. En definitiva, el primer trimestre servirà per establir el primer contacte i un clima de confiança per tal d'aconseguir que el projecte pugui tirar endavant.

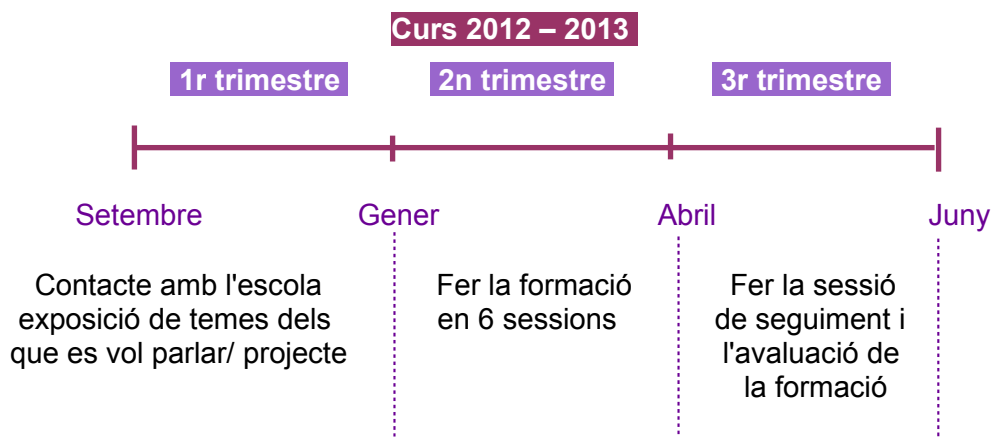
El segon trimestre seria el moment de desenvolupar la formació; tenint en compte que en tres mesos hi ha un nombre aproximat de 12 setmanes, el projecte és possible desplegar-lo en 6 sessions d'una hora i mitja aproximadament cadascuna. El motiu pel qual les sessions tindrien aquesta durada és ben simple: quan les persones participants estan engrescades fent una activitat, probablement ja han passat tres quarts d'hora de sessió, i si aquesta dura dues hores, el curs es pot arribar a fer feixuc.

Al tercer trimestre es podria fer una sessió d'una hora i mitja (entre mitjans i finals del trimestre) per tal de fer un seguiment de l'efectivitat de la formació, a més a més de poder crear un espai per resoldre dubtes i debatre qüestions que poden haver anat sorgint al llarg de les setmanes.

En tot cas, però, un darrer aspecte a plantejar és el dia de la setmana en què es faria la formació i a quina hora. És obvi que ens haurem d'adaptar a les necessitats de les famílies i a l'horari o dia setmanal que els podria anar millor. No obstant, podríem proposar, per exemple, els dimarts a dos quarts de set de la tarda. El dimarts és el segon dia de la setmana, encara no hi ha un cansament acumulat de la resta de dies, i la formació s'acabaria a les vuit del vespre, hora en què les famílies poden començar a fer el sopar i a posar les seves criatures a dormir.

Per tot plegat, una possible temporització podria ser la que s'indica a continuació:

6. AVALUACIÓ

Per fer l'avaluació del projecte cal cenyir-nos a uns paràmetres concrets per tal d'analitzar si el projecte pot valdre la pena i saber si pot tenir èxit o no. A continuació distingirem entre a) criteris d'avaluació generals que podríem considerar a l'hora d'analitzar el projecte, b) l'avaluació del projecte a través dels objectius generals i c) altres qüestions que podríem tenir en compte. Abans, però, volem aclarir que en aquest apartat pretenem explicar què volem avaluar específicament de tot el treball. D'una banda, volem saber quin és el grau de satisfacció de les persones participants al curs de formació. D'una altra, amb l'avaluació també volem saber si el curs ha tingut alguna repercussió en les famílies: això ho podríem saber a través del retrobament que es faria amb les famílies al tercer trimestre, en base als canvis que hagin pogut introduir a la seva vida. Finalment, amb els criteris que expliquem a continuació i els objectius marcats a la formació volem avaluar, de forma general, el projecte en si mateix.

6.1. Criteris d'avaluació

El projecte que plantegem no deixa de ser un projecte de tipus educatiu. En aquest sentit, i d'acord amb la *Guia de coeducació per als centres educatius* elaborat per l'Institut Català de les Dones (2008), és convenient prendre uns determinats criteris d'avaluació del projecte que es vol portar a terme, tal i com es mostra des de la taula següent:

Criteris d'avaluació del projecte educatiu si aquest comporta formació:

- L'experiència vital de dones i homes (noies i nois) aprenents serà valorada en la formació?
- Els continguts i els mètodes del projecte seran apropiats per a les dones i els homes (noies i nois) que hi participen?
- Les dones i els homes (noies i nois) que hi participen podran aplicar els coneixements i les habilitats que hagin après a la feina, la comunitat o la llar?

A partir d'aquesta proposta de l'Institut Català de les Dones volem mostrar el nostre interès per utilitzar aquests criteris a l'hora d'avaluar el projecte de formació a mares i pares, ja que creiem que són una bona manera de valorar la utilitat i eficàcia del projecte.

Considerem que tenir en compte l'experiència vital de les persones que participen a la formació és adequat perquè ens permet que tant pares com mares s'impliquin activament en el projecte que volem desenvolupar. Una de les maneres a partir de les quals aconseguirem la

implicació de les persones participants en la formació seria a través dels debats plantejats al llarg de les sessions. Alhora, el fet que les activitats del curs siguin variades i dinàmiques també pot fer que les famílies s'impliquin en major grau a la formació i, per tant, tinguin més ganes de compartir experiències personals amb la resta del grup.

D'altra banda, el segon criteri que hem exposat per part de l'Institut Català de les Dones ens sembla interessant de tenir present perquè adequar les activitats a les necessitats de les famílies és fonamental per a que el projecte tingui èxit; si les famílies no connecten amb les activitats ni la metodologia de la formació, no podrem assolir els objectius plantejats al projecte.

En darrer lloc, el criteri vinculat a l'aplicació dels coneixements i les habilitats que pares i mares hagin après a la feina, la comunitat o la llar ens fa pensar en l'avaluació en termes de la repercussió que podria tenir el curs per a les famílies. Escollir pares i mares (i no adolescents o infants) com a persones destinatàries del projecte implica disposar una certa confiança en elles com a persones que són referents educatius, madures i capaces de poder traslladar l'experiència viscuda al curs de formació a la seva realitat personal.

6.2. Avaluació dels objectius del projecte

L'avaluació del projecte ha de passar, inevitablement, per l'assoliment dels objectius plantejats (esmentats a l'apartat 5.1.), ja que és a partir del que volem assolir que farem uns passos determinats per arribar a la nostra meta. Avaluant els objectius que hem pensat per la formació podem saber, en certa manera, si el projecte ha estat útil i efectiu i hem aconseguit fer el que ens plantejàvem des d'un bon principi. A continuació els exposem i anomenem quins podrien ser els indicadors per determinar si el projecte és adequat.

Objectius plantejats per al projecte de formació	Indicadors que el projecte és adequat
Despertar en les famílies l'interès per educar a filles i fills des d'una perspectiva de gènere	<ul style="list-style-type: none"> - Debats que es generaran a les sessions: hi ha discussió entre les persones participants? Es canvia d'opinió o de punt de vista sobre algun tema? - Activitats proposades a les sessions: s'hi participa activament? - Canvis fets durant el tercer trimestre del curs - Dubtes i preocupacions que les famílies tinguin al voltant de la temàtica de gènere i que han exposat en les sessions
Fer participar a les famílies activament en les activitats formatives sobre temes relacionats amb l'educació en i des d'una perspectiva de gènere	<ul style="list-style-type: none"> - Les famílies han participat a les activitats? - Les famílies s'han mostrat receptives al llarg de les sessions?
Fer reflexionar a les famílies sobre els propis models de feminitat i masculinitat: quins són els factors implicats en l'adopció d'una identitat com a homes o com a dones	<ul style="list-style-type: none"> - Canvis fets durant el tercer trimestre del curs - Reaccions manifestades durant les activitats dels mòduls, especialment en el primer
Fer qüestionar a les famílies les pròpies actuacions a l'hora d'educar fills i filles	<ul style="list-style-type: none"> - Canvis fets durant el tercer trimestre del curs - Reaccions manifestades durant les activitats dels mòduls, especialment en el tercer

6.3. Altres qüestions a tenir en compte a l'hora d'avaluar el projecte

A part dels objectius, de tot el projecte hauríem d'avaluar altres qüestions com el context en el que s'ha desenvolupat projecte, és a dir, si era l'adequat, si el projecte s'adequava a les necessitats del context, o si les condicions en les que es trobaven les persones beneficiàries del projecte eren les adients, així com també caldria avaluar les dificultats en les que ens hem pogut trobar durant la implementació del projecte.

Tanmateix, fóra bo també passar un petit qüestionari a les famílies participants de la formació per avaluar més concretament qüestions tant de caire tècnic com d'objectius del curs (aquest document es pot trobar a l'apartat d'annexos). Saber què pensen les famílies de la formació a la que han participat seria una altra manera d'avaluar la utilitat i eficàcia del projecte, així com el grau de satisfacció de les famílies en relació a la formació rebuda.

7. VIABILITAT DEL PROJECTE

Juntament amb l'avaluació, una altra qüestió a tenir en compte a l'hora de desenvolupar el projecte és analitzar la viabilitat que aquest pot tenir. Així doncs, a continuació exposo una sèrie de punts que caldria valorar per comprovar si el projecte podria ser viable o no, i en funció de què:

7.1. Context

El barri

Com ja s'ha comentat anteriorment, el districte de l'Eixample és el que té l'índex més elevat de casos de violència masclista que arriben als PIAD. Per tant, té lògica pensar que actuar en aquesta zona podria ajudar a capgirar la situació a molta petita escala, però, si més no, es pot intentar. Tot i que no coneixem en profunditat els barris que conformen l'Eixample, podem pensar que el projecte serà útil a qualsevol centre educatiu de la zona. En aquest sentit, no hauria d'importar tant l'escola del districte en la que es desenvolupi la formació com la tipologia de famílies a les que s'acabarà formant.

L'escola

La idea és que el projecte es pugui fer a la mateixa escola: és un espai conegut per les famílies i pràcticament qualsevol aula del centre pot anar bé per fer les dinàmiques i les activitats, ja que bàsicament es necessiten cadires, taules i una pissarra. Excepcionalment, hi ha un dia en què estaria bé que hi hagués un ordinador amb un projector.

En general, les formacions que es fan a les famílies d'una AMPA es poden fer al centre educatiu, i no hauria d'haver-hi impediments per part del CEIP Tabor de poder utilitzar els seus espais per fer la formació.

7.2. Activitats i dinàmiques dels mòduls (formació)

En un principi, les sessions que conformen el projecte estan pensades de manera que les persones participants se sentin còmodes amb els temes que es tracten i que les propostes d'activitat que es plantegen siguin engrescadores i a la vegada facin reflexionar a tothom en la mesura que sigui possible.

7.3. Recursos humans i materials

Com ja s'ha detallat en un dels punts corresponents a la descripció del projecte, pràcticament tots els recursos materials són reutilitzables, malgrat tinguin un cert cost d'entrada (211'50

euros, en total).

Fóra desitjable que el projecte pogués portar-se a terme en més d'una ocasió per tal de costejar-lo i que, a més a més, les persones que fessin la formació poguessin cobrar una quantitat, per petita que fos, per la feina feta durant totes les sessions. Si bé és cert que el preu de la formació (490 € com a molt en una de les opcions) sembla elevat, també cal tenir present que si ens plantegem el cost individual que podria tenir participar en aquest curs, la despesa no és tan alta com pot parèixer; posem per cas que el total de persones que participessin d'aquest projecte haguessin de pagar individualment el curs (hem de tenir en compte que el projecte no està pensat per costejar-se així, sinó que el pagament de la formació vindria d'altres fonts que especificarem en l'apartat següent); el que cada persona hauria de pagar seria 19'60 € per cap ($490 \text{ €} / 25 \text{ persones} = 19'60 \text{ €/persona}$).

Pel que fa als recursos humans, aquests fan referència a les dues persones que impartirien la formació a les famílies. És obvi que les persones formadores haurien de tenir uns mínims coneixements sobre qüestions de gènere i una certa sensibilitat per aquests temes. A més a més, les persones que desenvolupessin el projecte haurien de tenir habilitats personals per poder portar un curs amb un grup prou nombrós de persones com és el de vint-i-cinc (en el millor dels casos, és clar).

7.4. Subvencions i ajuts

Aquest és l'aspecte de la viabilitat del projecte més difícil d'elaborar però també dels més importants. Un dels punts dèbils que podria tenir el present projecte és el del finançament: els centres educatius estan patint les retallades econòmiques actuals i moltes famílies han perdut la feina. Per tant, la situació del moment no és la més propícia perquè els centres educatius o les AMPA vulguin pagar i fer una formació en un tema específic. Per tant, una manera adequada de finançar el projecte és a partir de les subvencions, beques o premis que es puguin obtenir amb ell.

Preveure com finançar el projecte m'ha comportat establir contactes amb algunes entitats i buscar recursos a algunes pàgines web. Així doncs, hi ha diverses maneres d'aconseguir diners per a poder costejar el projecte. Algunes d'elles són les següents:

- *Xarxanet.org* (www.xarxanet.org): tal i com s'explica a la pàgina web, Xarxanet.org "és la xarxa associativa i de voluntariat de Catalunya, un portal d'internet en llengua catalana posat en marxa el 2003. Xarxanet.org és un projecte impulsat pel Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya on les entitats són les veritables protagonistes. Aquestes són les gestores i promotores dels diferents

portals aportant una informació d'actualitat i de qualitat i establint mecanismes de relació i interacció entre el món associatiu i la ciutadania. Mitjançant el treball conjunt, les entitats promotores i col·laboradores del projecte són les qui cogestionen i aporten els continguts, les informacions i els recursos”.

- *Institut Català de les Dones – Generalitat de Catalunya* (www.gencat.cat/icdona): en aquest portal del nostre govern hi podem trobar un apartat en què hi ha concursos per obtenir subvencions.
- *Instituto de la Mujer – Gobierno de España* (www.inmujer.es): igual que amb l'Institut Català de les Dones, en aquest portal es van presentant concursos per obtenir subvencions.
- *Plataforma Unitària Contra les Violències de Gènere* (www.violenciadegenere.org): aquesta plataforma aglutina moltes entitats que treballen en temes de gènere. Una de les seves funcions és fer formació a centres escolars. També tenen experiència amb famílies.
- *Acord Ciutadà per una Barcelona lliure de violència vers les dones* (http://w3.bcn.cat/dones/0,4022,170957416_196646035_1,00.html): tal i com s'explica a la seva pàgina web, aquesta iniciativa “*ofereix a les entitats signants una sèrie de xerrades i tallers que poden realitzar gratuïtament a les seves seus socials*”.

Com es pot veure, hi ha diferents fonts a partir de les quals es podrien aconseguir subvencions o suport econòmic; no obstant, considero que la forma més ràpida o eficaç de costejar el projecte és col·laborant amb la *Plataforma Unitària Contra les Violències de Gènere*, ja que es pot rebre un suport constant per part seva i aquesta iniciativa té molts contactes amb entitats, a les quals ens podríem adherir per tal de poder presentar el projecte a concursos de, per exemple, l'*Institut Català de les Dones* o l'*Instituto de la Mujer*. D'altra banda, l'*Acord Ciutadà per una Barcelona lliure de violència vers les dones* també podria ser una opció molt viable d'aconseguir finançament o, si més no, de poder proposar el projecte i desenvolupar-lo sense haver-hi costos per part de les persones formadores.

En definitiva, es podria concloure que el projecte de formació que proposem és viable. Per fer-nos una idea més general d'aquesta viabilitat, i basant-nos en termes d'avaluació, podríem dir que el projecte té unes característiques que fa que es pugui arribar a portar a la pràctica: els objectius del projecte estan pensats per adequar-se al context en el qual la formació es portarà a terme, es lliguen amb la finalitat del projecte, i el projecte pretén tenir uns efectes sobre la població en la qual s'incideix i respondre a les necessitats que hi ha a la societat. A més a més,

el projecte està pensat perquè sigui eficient en el sentit que els recursos utilitzats per assolir els objectius del projecte són adequats per la utilitat que aquest ha de tenir. Per tant, podríem afirmar que el projecte es caracteritza per tenir una pertinença i un valor correctes.

No obstant, hi ha altres criteris d'avaluació lligats a la viabilitat, com poden ser els d'eficàcia o sostenibilitat, que depenen més de la posada en marxa del projecte i que avaluar-los prèviament es fa més difícil. En qualsevol cas, però, creiem que el projecte dissenyat pot aconseguir els resultats esperats sobre les persones destinatàries del projecte, i que els beneficis del programa de formació tinguin una certa continuïtat un cop hagi conclòs. Certament, aconseguir tot això no és fàcil, però no per això s'ha de deixar d'intentar o de fer.

Finalment, si el projecte fos plenament viable, també hauria de caracteritzar-se pel seu impacte i la seva cobertura; en altres paraules, caldria avaluar si el projecte pot tenir uns efectes sobre la població més àmplia: la comunitat. Per aconseguir això, el projecte hauria de tenir molt èxit, objectiu desitjable però que no ens hem plantejat pròpiament donades les característiques del treball. D'altra banda, si el projecte fos viable per tot el que hem anat explicant, també hauria de tenir una taxa de cobertura cada cop més àmplia.

8. CONCLUSIONS

El Treball de Fi de Màster és el document més llarg que he elaborat en tots els meus anys d'estudi, exceptuant els treballs de Pràcticum que he hagut de fer tant a la carrera universitària com al màster. En qualsevol cas, és el treball que més temps m'ha portat de preparació, recerca i redacció. Alhora, l'esforç i la satisfacció per la feina feta també ha estat més gran.

Miro enrere, del mes de gener ençà, i veig la diferència entre la idea inicial que tenia del projecte amb el que ha acabat essent finalment. Des d'un bon principi vaig tenir la necessitat de fer un projecte amb una vessant social important, lligada estrictament a l'educativa. Sóc una persona que participo activament a la societat i m'agrada que la meva feina pugui tenir repercussions a nivell social, encara que l'entorn en el que hi hagi un impacte sigui molt immediat.

Hi ha una realitat social que em desencanta en molts aspectes, i aquest és el motiu principal pel qual vull aportar el meu gra de sorra a construir una societat millor: més justa, més pacífica i més igualitària. En el cas de la temàtica de gènere, i tal i com he exposat al primer apartat d'aquest treball, considero que homes i dones viuen en desigualtat, encara en l'actualitat, i que les conseqüències de tot plegat es deuen als papers que al llarg de la història hem tingut ambdós sexes. Per tant, si volem acabar amb les desigualtats, cal canviar el rumb de la nostra història.

Des de la meva professió i també a nivell personal, vull contribuir als canvis socials que es puguin produir a la societat en qüestions de gènere. Essent conscient que encara em queda molt per aprendre en aquest camp, l'interès en millorar la societat des de l'àmbit de gènere també hi és per anar incorporant coneixements i anar canviant concepcions personals per anar trobant el meu espai en aquest món i poder contribuir cada cop més a fer una societat més igualitària i a escurçar les diferències entre dones i homes. D'altra banda, la necessitat d'implicar-me a la societat em genera el desig, si no la necessitat, d'aplicar el projecte elaborat en un futur proper.

En aquest sentit, les motivacions per fer un projecte vinculat a la temàtica de gènere són varies, ja que quan comences a explorar aquest camp d'estudi i d'intervenció, les possibilitats de treball són múltiples. Acotar el tema del Treball de Fi de Màster i centrar-me en un tema concret va ser la primera feina que vaig haver de fer. Decidir les persones destinatàries del projecte juntament amb el format que havia de tenir va venir a continuació. Per fer-ho, vaig contactar amb diferents entitats i persones que es dediquen a l'àmbit de gènere, i aquesta tasca l'he feta fins els darrers dies de treball: establir vincles amb persones expertes en els

temes que volia desenvolupar m'ha estat molt útil per poder traslladar a un pla pràctic tota la teoria que anava adquirint al llarg dels mesos.

Un dels problemes que he tingut durant els primers mesos de treball ha estat el de plantejar un projecte excessivament utòpic o poc realista. No obstant, la meva tutora del Treball de Fi de Màster m'ha sabut orientar per tal que el projecte que plantegés fos aplicable, és a dir, es pogués posar a la pràctica en el futur. De la mateixa manera que la meva tutora m'ha ajudat a definir el treball i a fer-lo viable, també m'ha assessorat en moltes altres qüestions vinculades al projecte. He d'agrair, també, que en les diverses tutories que hem tingut m'hagi fet preguntes que em fessin replantejar el projecte i millorar-lo de mica en mica.

Lligant la feina desenvolupada al llarg de tots aquests mesos amb l'interès personal per canviar allò que no m'agrada de la societat, el fet que el treball tendís a ser excessivament utòpic era una de les coses que em preocupaven. Tot i que a hores d'ara no podem saber si el projecte elaborat pot tenir èxit (només ho hem pogut avaluar en clau hipotètica), hi ha tota la voluntat posada en que es pugui portar a terme. Tanmateix, serà un cop el projecte es porti a la pràctica i a partir de l'avaluació de la formació quan realment es podrà saber si el coneixement aportat als estudis de gènere és útil o no, és a dir, ara per ara no es pot concloure si el projecte podria funcionar a la perfecció, però està pensat de tal manera que pugui tenir una certa repercussió en aquelles persones que participin a la formació.

A nivell més estrictament acadèmic, considero que el Treball de Fi de Màster m'ha estat útil per connectar aprenentatges previs que tenia abans d'iniciar-lo amb nous coneixements. Considero que haver fet el projecte sobre qüestions de gènere no només m'ha ajudat a aprofundir en aquests temes sinó que també m'ha permès posar en pràctica tasques que com a psicopedagoga puc arribar a desenvolupar com, per exemple, tenir en compte quins són els passos per elaborar un projecte i quina estructura haurien de tenir les activitats, i alhora fer-ho des d'una perspectiva constructivista de l'ensenyament i l'aprenentatge; la formació és un dels camps de professionalització en el quals em puc dedicar en un futur, i tenir en compte aspectes i conceptes teòrics vinculats a la psicopedagogia o a l'àmbit educatiu en general fa que vegi més a prop el futur laboral que se m'obre. De fet, gràcies a aquest Treball de Fi de Màster, i com he comentat en un paràgraf anterior, he tingut l'oportunitat de conèixer persones que treballen en diversos projectes que vinculen l'educació amb el gènere i que m'han ofert la possibilitat de col·laborar amb elles. Alhora, assistir a congressos i jornades sobre educació i gènere m'ha fet veure la varietat de punts de vista sobre com educar a infants i joves en clau de gènere i quina és la visió que es té de tot plegat des del món adult. Això m'ha permès poder anar-me fent meves algunes idees que he procurat plasmar al treball: des de reflexions personals a qüestions que incorpore a les activitats formatives.

Juntament amb aquesta experiència hi ha el fet que a mesura que anava llegint llibres i buscant informació sobre projectes de gènere, anava modificant el coneixement que tenia sobre la temàtica, però també anava canviant el meu punt de vista sobre algunes qüestions. Per exemple, abans d'endinsar-me a fer aquest treball, tenia una idea molt vaga de les diferències entre models d'escola, i no m'havia parat a pensar que l'escola mixta i la coeducativa divergeixen força entre elles. Tampoc no coneixia algunes qüestions vinculades al sexisme o al patriarcat fins que no vaig llegir detingudament sobre el tema, així com tampoc no m'havia parat a reflexionar sobre els canvis en les estructures familiars des d'una perspectiva de gènere.

El Treball de Fi de Màster requereix una tenacitat i un esforç considerable. He de reconèixer que havent fet el Màster de Psicopedagogia en un curs ha estat d'agrair poder presentar aquest document al setembre: precisament per la dedicació que requereix l'elaboració d'un projecte sòlid i coherent, la constància a l'hora de treballar i d'anar elaborant cada part del treball és imprescindible. Per tot plegat, els aprenentatges a nivell de capacitats i habilitats personals han estat importants: crear un projecte, investigar, buscar la informació adequada, seleccionar-la i adequar-la al tipus de projecte que elabores, organitzar les idees que tens en ment i redactar-ho tot ha comportat molta feina, però m'ha ajudat a ser més responsable, previsor i ordenada.

D'altra banda, el Treball de Fi de Màster m'ha fet adonar de la quantitat d'aspectes que cal tenir en compte per fer una bona feina dins de l'àmbit educatiu: no es pot deixar res deslligat i s'ha de preveure que qualsevol cosa pot fallar al llarg del desenvolupament d'un projecte. No obstant, considero que el més important de tot plegat és tenir clares les metes a les que vols arribar: vist amb perspectiva, definir bé els objectius i la finalitat del projecte, així com la manera d'avaluar el projecte ha estat molt important.

En definitiva, si mirem l'evolució que ha tingut aquest treball, es podria concloure que vaig començar amb una idea molt general del que pretenia fer, i a poc a poc li vaig anar donant forma, tot definint exactament què volia tractar i com ho hauria de portar a la pràctica. Durant tot aquest curs anterior vaig anar fent moltes lectures, vaig assistir a jornades i congressos vinculats amb la temàtica de gènere i l'àmbit educatiu i la tutora d'aquest treball també em va anar assessorant de tal manera que el projecte fos teòricament viable i tingués una raó de ser.

El projecte que he elaborat no pretén fer grans descobriments, però sí aportar una nova manera de fer la formació a les famílies. Tot i tenir interès en l'alumnat i el professorat com a col·lectius que poden ser motor de canvi a la societat, la família també n'és un altre. A vegades, per la dificultat amb la que ens podem trobar d'accedir a les famílies, podem caure en l'error de deixar-les més de banda i centrar-nos més en els altres dos col·lectius. No

obstant, i després d'haver fet aquest treball, crec que les famílies (mares i pares) poden ser un gran potencial de canvi a la societat i se n'ha de treure profit. Per tant, amb aquest projecte també hi ha la intenció de seguir treballant en l'àmbit de gènere però d'una manera diferent i provant que noves fórmules siguin útils per fer despertar l'interès en educar des d'una perspectiva de gènere o fer-ho amb aquesta voluntat de consciència.

Finalment, he de dir que sóc conscient que els coneixements que tinc en temes de gènere encara són molt bàsics, però és començant per alguna idea o algun propòsit de canvi social que em puc anar endinsant en allò que m'interessa estudiar. I si, a més a més, puc aplicar allò que he estat treballant i desenvolupant a la realitat, la satisfacció encara pot ser més gran. En definitiva, han estat uns mesos intensos de treball, però considero que han valgut la pena. Tot i que al final el més important és que aquest projecte es pugui posar en pràctica, considero que a nivell personal ha estat una feina que m'ha aportat força experiència i visió de futur.

9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES, WEBGRAFIA I FOTOGRAFIES UTILITZADES

9.1. Referències bibliogràfiques

- Abad, M.L., Arias, A., Blanco, N., Cumellas, M., Jiménez, M.P., Padró, F., Perales, P., Ruiz, R.A., Sierra, C., Solsona, N., Subías, R., Subirats, M., Tomé, A. i Tudela, P. (2002). *Género y educación. La escuela educativa*. Barcelona: Graó.
- Alberdi, I. i Rojas, L. (2005). *Violència: tolerància zero*. Barcelona: Fundació "la Caixa".
- Bauman, Z. (2007a). *Els reptes de l'educació en la modernitat líquida*. Barcelona: Arcàdia.
- Bauman, Z. (2007b). *Temps líquids*. Barcelona: Viena.
- Bonal, X. i Tomé, A. (1997). *Construir l'escola coeducativa. La sensibilització del professorat*. Barcelona: Institut de Ciències de l'Educació. Universitat Autònoma de Barcelona.
- Compañé, J., Abril, P. i Salcedo, M. (2011). *Chicos y chicas en relación. Materiales de coeducación y masculinidades para la Educación Secundaria*. Barcelona: Icaria editorial
- Carrillo, I. (2007). *És possible educar en valors en família?* Barcelona: Graó
- Comellas, M.J. (2009). *Família i escola: compartir l'educació*. Barcelona: Graó
- Escoles de l'Esplai de Catalunya i les Illes Balears. (2008). *Per educar en l'esplai. L'animació d'activitats de lleure infantil i juvenil*. Barcelona: Claret.
- Fernández, X.R. (2003). *Educación e igualdad de oportunidades entre sexos*. Barcelona: Horsori.
- Gervilla, Á. (2008). *Familia y educación familiar. Conceptos clave, situación actual y valores*. Madrid: Narcea.
- Institut Català de les Dones (2008). *Guia de coeducació per als centres educatius: pautes de reflexió i recursos per a l'elaboració d'un projecte de centre*. Barcelona: Institut català de les Dones.

- Institut d'Estudis Catalans (2011). *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Edicions 62. Enciclopèdia Catalana.
- Instituto de la Mujer (2008). *Guía de coeducación : síntesis sobre la educación para la igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres*. Madrid: Instituto de la Mujer.
- Jayme, M. (1999). La identidad de género. *Revista de psicoterapia*, 40, 5-22.
- Rambla, X. i Tomé, A. (1999). *Una oportunitat per a la coeducació: les relacions entre famílies i escoles*. Barcelona: Institut de Ciències de l'Educació. Universitat Autònoma de Barcelona.
- Sáez, Ll. (2008). *Família i valors. La institució familiar en temps de canvi*. Barcelona: Fundació Lluís Carulla.
- Subirats, M. i Brullet, C. (1988). *Rosa y azul. La transmisión de los géneros en la escuela mixta*. Madrid: Instituto de la Mujer.

9.2. Webgrafia

- Dávila, M. (2004, octubre). Indicadores de género. Ponència presentada a les Jornadas de la Unidad de igualdad y Género, Sevilla, Espanya. Recuperat: 4 Setembre 2012. Disponible a: <http://www.bib.ub.edu/fileadmin/fdocs/indicadoresdegenero.pdf>
- Departament de Benestar Social i Família. (sense data). Capsa d'eines de la coresponsabilitat. Recuperat: 4 Setembre 2012. Disponible a: <http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.6e02226e86d88424e42a63a7b0c0e1a0/?vgnextoid=395df49191177210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=395df49191177210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnextfmt=default>
- Federació d'Associacions de mares i Pares d'Alumnes de Catalunya. (2012). Recuperat: 4 Setembre 2012. Disponible a: www.fapac.cat
- Fundación Mujeres. (sense data). Fórmulas para la igualdad. Recuperat: 4 Setembre 2012. Disponible a: http://www.fundacionmujeres.es/maletincoeducacion/formulas_tematicas.html

- Institut Català de les Dones. (sense data). Recull temàtic. Recuperat: 4 Setembre 2012. Disponible a:
<http://www20.gencat.cat/portal/site/icdones/menuitem.c08f14b490efc26539a72641b0c0e1a0/?vgnextoid=76b754f598c9b110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=76b754f598c9b110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>
- Martínez, L. i Escapa, R. (2009). *Cómo compartir la vida en igualdad*. Recuperat: 4 Setembre 2012. Disponible a:
http://www.educarenigualdad.org/media/pdf/uploaded/old/Mat_171_guiacompartir_cons_ejo_madrid.pdf

9.3. Fotografies utilitzades

- Imatge de la pàgina 12, recuperada: 4 Setembre 2012. Disponible a:
<http://xarxanet.org/social/noticies/la-crisi-perjudica-la-realitat-sociolaboral-de-les-dones>
- Imatge de la pàgina 17, recuperada: 4 Setembre 2012. Disponible a:
<http://xarxanet.org/formacio/recursos/dona-i-universitat>
- Imatge de la pàgina 22, recuperada: 4 Setembre 2012. Disponible a:
<http://www.upf.edu/doctorats/actualitat/0404.html>
- Imatge de la pàgina 24, recuperada: 4 Setembre 2012. Disponible a:
<http://saradiez.blogia.com/2007/051601-educar-en-valores.php>
- Imatge de la pàgina 26, recuperada: 4 Setembre 2012. Disponible a:
<http://dabatt.blogspot.com.es/2012/02/lego-its-dangerous.html>
- Imatge de la pàgina 35, recuperada: 4 Setembre 2012. Disponible a:
http://w110.bcn.cat/portal/site/Eixample/menuitem.7172c1efe9fe3aa433433343a2ef8a0c/?vgnextoid=7a14d580d8549210VgnVCM10000074fea8c0RCRD&vgnnextchannel=7a14d580d8549210VgnVCM10000074fea8c0RCRD&lang=es_ES
- Imatge de la pàgina 43, recuperada: 4 Setembre 2012. Disponible a:
<http://luisvives.edu.gva.es/>

10. ANNEXOS

A continuació es troben els annexos comentats en anteriors parts d'aquest treball (en el format de CD es troben en una carpeta diferent a la del treball):

- 10.1. Quadre de psicologia evolutiva (6-8 anys)
- 10.2. Centres educatius del districte de l'Eixample de Barcelona
- 10.3. Informació de l'Escola Tabor
- 10.4. Mòduls i activitats de la formació
- 10.5. Document d'avaluació per a les famílies
- 10.6. Document model i explicatiu del projecte amb els mòduls i les activitats (document per presentar a entitats)

El material didàctic utilitzat a les sessions de formació es troba dins el CD que s'adjunta a aquest treball.

10.1. Quadre de psicologia evolutiva (6-8 anys)

Psicologia evolutiva: aspectes rellevants de la franja d'edat més adequada per fer activitats sobre gènere.

EDAT 6-8 ANYS	Evolució de la personalitat	Conseqüències en la conducta	Conseqüències educatives
Psicomotricitat	Gran desenvolupament de la motricitat fina: escriptura, dibuix...	Dificultat per mantenir l'atenció estones llargues El camp d'interessos és molt ampli. Gaudeixen amb activitats molt diverses experimentant amb tipus de jocs, materials...	Les activitats han de ser curtes i variades
Afectivitat	Exterioritzada fàcilment tot el que pensa i sent Interès per les diferències de sexe L'adult és un element de seguretat important	Tracta d'imposar-se i d'acaparar l'atenció dels altres (especialment dels adults)	L'educador ha de donar confiança i valoració a cada infant del grup Sense ignorar-les, cal relativitzar les explosions d'emotivitat.
Intel·ligència	Pas d'una imaginació molt desbordada a un cert realisme Sovint té molt interès per tot el que fa referència a la relació entre sexes, al procreació... Amb l'escolarització l'infant accedeix a les eines bàsiques de comunicació i llenguatge (lectura, escriptura i aritmètica) que li permetran expandir enormement el seu llenguatge i el seu repertori cognitiu (capacitats i coneixements)	Ja no creu qualsevol cosa que li diguin, intenta estructurar la realitat de forma lògica És capaç d'analitzar els fets i criticar-los	Diferencien realitat i ficció Cal fomentar el raonament, però a partir d'un llenguatge entenedor, al seu nivell
Social i moral	Descobriments de l'altre com a persona Coneixement i valoració de si mateix a través del joc i del grup Moralitat provinent de l'adult	Relació encara individual amb els companys; no hi ha un grup estable si no és en funció de l'activitat	És el moment d'inculcar el respecte als altres, la generositat, la companyonia, el treball en equip, etc. Coeducar sense problemes

Referència:

- Escoles de l'Esplai de Catalunya i les Illes Balears. (2008). *Per educar en l'esplai. L'animació d'activitats de lleure infantil i juvenil*. Barcelona: Claret.

Codi del centre	Nom del centre	Adreça del centre
08001777	Escola Ramon Llull	av. Diagonal, 275
08001807	Escola de la Concepc	c. Bruc, 102
08001911	Escola Els Llorers	av. de Roma, 98-100
08001923	Escola Diputació	c. Diputació, 112-116
08001947	Escola Mallorca	c. Londres, 64
08003336	Sagrat Cor	c. Aldana, 1
08003543	Salesià de Sant Josep	c. Rocafort, 42
08004171	Santa Anna-Eixample	c. Bailèn, 53-59
08005114	Mare del Diví Pastor	c. Bailèn, 38
08005205	Pérez Iborra	c. Consell de Cent, 321-3
08005230	Xerric-Xerrac	c. Roger de Flor, 168-174
08005266	Sagrat Cor-Diputació	c. Diputació, 326
08005382	Mare de Déu de les E	c. Roger de Llúria, 64
08005394	Lestonnac	c. Pau Claris, 131
08005436	Dominiques de l'Ensec	c. Mallorca, 349
08005473	La Merced	c. Provença, 283
08005485	Marillac	c. Provença, 389
08005564	Maristes La Immacula	c. València, 370
08005591	Niu	c. Roger de Llúria, 21
08005734	Griselda	c. Parlament, 30-32
08005761	IPSE	c. Casanova, 175
08005771	Shalom	rb. de Catalunya, 83
08005801	Mare de Déu del Rosic	c. Consell de Cent, 214
08005965	Sant Francesc d'Assís	pl. Universitat, 2
08005990	Inmaculada Concepc	c. València, 252
08006052	Sant Josep Oriol	c. Villarroel, 85
08008747	Mireia	c. Ausiàs March, 62-64
08009156	Sagrado Corazón	c. Ribes, 65
08009636	Sant Miquel	c. Rosselló, 175
08009685	Sagrada Família	c. Comte d'Urgell, 262
08009697	IPSI	c. Comte Borrell, 243-24
08010341	Immaculada	c. Dos de Maig, 247-251
08036469	Urgell	c. Comte d'Urgell, 133
08042305	Escola Joan Miró	c. Diputació, 21-23
08043292	Escola Tabor	c. Cartagena, 231-239
08043814	Escola Carlit	c. Roger de Flor, 162
08049658	Mainada	c. Casp, 33
08049798	Pandy de Sant Marc	c. Provença, 525
08052657	Escola Fort Pienc	c. d'Alí Bei, 75
08052669	Escola Ferran Sunyer	c. Viladomat, 2-8
08052670	Escola Auró	c. Mallorca, 106
08057591	Betlem	av. Mistral, 20
08063072	Escola Fructuós Gela	c. Sardenya, 368
08066462	Escola dels Encants	c. Castillejos, 180-184
08068240	L'Esclop-Passeig	pg. de Sant Joan, 29

Districte municipal del centre	Codi postal del centre	Telefón del centre
Eixample	08013	932313457
Eixample	08009	934576081
Eixample	08015	934544865
Eixample	08015	934546868
Eixample	08036	934442682
Eixample	08015	934410296
Eixample	08015	934231234
Eixample	08009	932654237
Eixample	08010	932654291
Eixample	08007	934880057
Eixample	08013	932321464
Eixample	08009	932656361
Eixample	08009	934882166
Eixample	08009	932159900
Eixample	08013	932073165
Eixample	08037	932154953
Eixample	08025	934578848
Eixample	08009	934582904
Eixample	08010	933176892
Eixample	08015	933294749
Eixample	08036	933215099
Eixample	08008	932152522
Eixample	08011	934531080
Eixample	08007	934545954
Eixample	08007	932152683
Eixample	08011	934536268
Eixample	08010	932454998
Eixample	08013	932312606
Eixample	08036	934104005
Eixample	08036	934394800
Eixample	08029	933235014
Eixample	08013	932463200
Eixample	08036	934530299
Eixample	08015	933254249
Eixample	08013	934351010
Eixample	08013	932652222
Eixample	08010	933172091
Eixample	08025	933477939
Eixample	08013	932462999
Eixample	08015	933248442
Eixample	08029	934530741
Eixample	08015	934244174
Eixample	08025	934369923
Eixample	08013	
Eixample	08010	

Telefon 2 del centre	Codi naturalesa	Nom naturalesa	Codi titularitat
932322198	1	Públic	1
934570055	1	Públic	1
934514947	1	Públic	1
934546868	1	Públic	1
934442143	1	Públic	1
934425004	3	Privat	22
934260303	3	Privat	24
932654178	3	Privat	26
932658866	3	Privat	24
934878500	2	Privat	26
932321464	3	Privat	41
932657127	3	Privat	24
934882213	3	Privat	24
934873693	3	Privat	24
934589765	3	Privat	22
932159697	3	Privat	24
932075852	3	Privat	22
934583597	3	Privat	22
-----	3	Privat	27
-----	3	Privat	21
934390215	3	Privat	23
932160573	3	Privat	24
934540356	3	Privat	24
934531149	3	Privat	24
932157821	3	Privat	24
934516175	3	Privat	22
932454706	3	Privat	26
932312606	3	Privat	24
934109163	3	Privat	24
934100897	3	Privat	22
934301405	3	Privat	26
932656195	3	Privat	22
934539703	3	Privat	25
934260590	1	Públic	1
934502367	1	Públic	1
932456909	1	Públic	1
	2	Privat	41
	2	Privat	26
932462999	1	Públic	1
933248441	1	Públic	1
934530741	1	Públic	1
	2	Privat	26
934369923	1	Públic	1
	1	Públic	1
	3	Privat	26

Nom titularitat	Servei d'educació de Catalunya	Codi comarca del centre
Departament d'Enseny.	Sí	13
Departament d'Enseny.	Sí	13
Departament d'Enseny.	Sí	13
Departament d'Enseny.	Sí	13
Departament d'Enseny.	Sí	13
Fundacions	Sí	13
ORDES I CONGREG.	Sí	13
Societats Mercantils	Sí	13
ORDES I CONGREG.	Sí	13
Societats Mercantils	No	13
Persones Físiques	Sí	13
ORDES I CONGREG.	Sí	13
ORDES I CONGREG.	Sí	13
ORDES I CONGREG.	Sí	13
Fundacions	Sí	13
ORDES I CONGREG.	Sí	13
Fundacions	Sí	13
Fundacions	Sí	13
Societats Civils	Sí	13
Cooperatives	Sí	13
Església Catòlica	Sí	13
ORDES I CONGREG.	Sí	13
ORDES I CONGREG.	Sí	13
ORDES I CONGREG.	Sí	13
ORDES I CONGREG.	Sí	13
Fundacions	Sí	13
Societats Mercantils	Sí	13
ORDES I CONGREG.	Sí	13
ORDES I CONGREG.	Sí	13
Fundacions	Sí	13
Societats Mercantils	Sí	13
Fundacions	Sí	13
Altres Confesions Reli	Sí	13
Departament d'Enseny.	Sí	13
Departament d'Enseny.	Sí	13
Departament d'Enseny.	Sí	13
Persones Físiques	No	13
Societats Mercantils	No	13
Departament d'Enseny.	Sí	13
Departament d'Enseny.	Sí	13
Departament d'Enseny.	Sí	13
Societats Mercantils	No	13
Departament d'Enseny.	Sí	13
Departament d'Enseny.	Sí	13
Societats Mercantils	Sí	13

Codi Ensenyament	Nom Ensenyament	Nombre de grups en funcionament
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv7	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv0	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv9	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv9	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv9	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv9	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv12	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv3	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv0	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv0	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv7	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv0	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	
EINFLOE 2C	Educació infantil: Parv6	

10.3. Informació de l'Escola Tabor

El CEIP TABOR som un centre públic d'Educació Infantil i Primària situat al barri de la Sagrada Família del Districte de l'Eixample de Barcelona. A l'escola hi ha dues línies des de Preescolar (3 anys) a 6è d'Educació Primària. És a dir, tenim dos grups per nivell amb alumnat dels tres als dotze anys.

- **Projecte educatiu**

L'educació impartida en el Ceip Tabor busca el ple desenvolupament de la personalitat, mitjançant una formació humana integral, el respecte als principis democràtics de convivència i els drets i llibertats fonamentals, així com l'adquisició d'hàbits intel·lectuals i de treball. L'Escola es manifesta aconfessional seguint els principis de respecte amb els quals es defineix i el pluralisme ideològic de la societat que l'envolta. El català és la llengua vehicular i d'aprenentatge.

- **Història**

L'Escola Tabor va iniciar la seva activitat docent l'any 1968. Era de titularitat privada i, inicialment, estava ubicada al carrer Navas de Tolosa 324. Amb els anys, l'Escola va anar creixent i l'edifici del carrer Navas es va destinar a Preescolar, mentre que les aules d'EGB varen passar a ocupar diferents cases del Passatge Oliva. Més endavant, el centre va esdevenir una cooperativa mixta de pares i mestres, fins que el setembre del 1987 es va integrar, juntament amb altres escoles del col·lectiu CEPEPC, a la xarxa d'Escoles Públiques de la Generalitat. Tot i així, no va ser fins el setembre del 1996 quan l'Escola va ocupar l'actual edifici del carrer Cartagena, passant també llavors, a ser de doble línia.

- **L'AMPA de l'escola**

L'AMPA és l'entitat sense afany de lucre que agrupa els pares i mares de l'escola. Està reconeguda legalment en el Registre d'Associacions i les seves funcions estan regulades per un decret de la Generalitat de Catalunya.

El seu objectiu fonamental és contribuir a la millora de la qualitat de l'ensenyament que reben els nostre fills. Les seves funcions són:

- Col·laborar amb els diversos sectors de la comunitat educativa
- Fer de principal interlocutor que tenen els mestres i els equips directius per tractar els temes que afecten a tot el col·lectiu de famílies.
- Participar en la presa de decisions i en el govern de l'escola mitjançant un representant al Consell Escolar del centre.
- Oferir la major part de les activitats que hi ha al centre fora de l'horari escolar.

10.4. Mòduls i activitats de la formació

MÒDUL 0: Iniciant la formació		SESSIÓ Nº: 1	DURADA: 30'
NOM DE L'ACTIVITAT: Comencem!			
OBJECTIUS ESPECÍFICS: <ul style="list-style-type: none"> - Posar les persones participants en context, per preparar-se per començar la formació - Explicar els objectius i la finalitat del curs - Posar en comú els motius pels quals es decideix participar en la formació			
PARTICIPANTS: Mares i pares			
PROCEDIMENT: <p>Es disposaran, com en qualsevol altra sessió, les cadires en forma de rotllana, per afavorir des d'un bon inici la interacció entre els participants. La sessió començarà, doncs, un cop hi hagi totes les persones participants assegudes en rotllana, i es faran 15 o 20 minuts de posar-les en context. A continuació es començarà amb el Mòdul 1, que tracta sobre els models de masculinitat i feminitat actuals.</p> <p>Què farem en aquesta formació? Començarem agraint a les persones participants que s'hagin apuntat a la formació i explicarem quins són els objectius d'aquesta i quina finalitat té el curs. Explicarem una mica de què anirà cada sessió a grans trets.</p> <p>Ens presentem! Aquesta activitat es farà de la següent manera: a l'espai de dins de la rotllana es posaran una sèrie de fotografies (de tot tipus) i cada persona haurà d'escollir-ne una. Un cop tothom hagi fet això, per torns ens anirem presentant. Haurem de dir el nostre nom, una afició i per què hem escollit una foto concreta i no una altra (la pregunta que es farà és "què diu la foto de mi?"). També preguntarem per les expectatives que es tenen de la formació que farem. Després d'aquesta introducció al curs, començarem amb el mòdul 1.</p>			
RECURSOS	HUMANS: la persona que imparteix el mòdul		
	MATERIALS: <ul style="list-style-type: none"> - Fotografies plastificades		
ESPAI ON ES DURÀ A TERME L'ACTIVITAT: una aula (acollidora) on hi hagi cadires i taules.			
AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ:			

MÒDUL 1: Models de feminitat i masculinitat actuals

SESSIÓ N°: 1 (es fa el mateix dia que el mòdul 0)

DURADA: 1 hora

NOM DE L'ACTIVITAT: Com hem arribat fins aquí?

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Reflexionar sobre els estereotips i la identitat de gènere a través de la influència de la cultura
- Debatre sobre les repercussions que pot tenir la transmissió d'un model o altre de masculinitat i/o feminitat

PARTICIPANTS: Mares i pares

PROCEDIMENT:

La sessió començaria amb una activitat pràctica que consistiria en el següent: cada persona ha de fer una llista de 20 adjectius o atributs amb els quals es defineixi a ella mateixa. A continuació, en petits grups (aleatoris, però estaria bé que el nombre d'homes i dones estiguessin equilibrats en cada grup), es faria una classificació de diferents adjectius que s'atribueixen, típicament, a dones o a homes. Es donarien unes calces i uns calçotets a cada grup i s'hi anirien apuntant els adjectius mitjançant unes etiquetes que s'anirien enganxant a les peces de roba. Un cop tothom hagués acabat, es faria una posada en comú i es faria una reflexió de tot el que s'ha anat posant. Els adjectius o atributs proposats serien els següents:

Dones	Tendresa, frivolitat, feblesa, superficialitat, afectivitat, empatia, dependència, docilitat, seducció, cuidadora, espontaneïtat, intuïció, acceptació, submissió, passivitat, inestabilitat, poc desig sexual
Homes	Seguretat, independència, esperit emprenedor, racionalitat, intel·ligència, ambició, valentia, eficàcia, agressivitat, autoritat, profunditat, empenta, domini, activitat, tenacitat, fort impuls sexual

A partir de la classificació feta, es faria un petit debat, comparant la personalitat de cada persona i quina similitud hi ha amb la classificació feta. Es poden proposar preguntes de l'estil següent per generar debat:

- Quins són els adjectius o atributs amb els que coincidiu de la classificació feta? I amb quins no?
- De què ens serveixen els estereotips? Tenen utilitat?
- Què passa quan adoptem un rol que no ens correspon?

A continuació, es presentarien les diferents imatges de la "Guía de la buena esposa", les indicacions de la qual donarien peu a la següent activitat: es faran dos equips: un defensarà el sistema patriarcal i l'altre un sistema igualitari. En ambdós equips hi haurà tant dones com homes. En aquest sentit, tothom estarà obligat a adoptar un paper en el que pot no sentir-se incòmode o que no sap com defensar, però generarà debat i s'aconseguirà la reflexió sobre diversos temes. Si el debat es queda encallat en algun moment, es poden plantejar preguntes per debatre.

RECURSOS	HUMANS: la persona que imparteix el mòdul
	MATERIALS: <ul style="list-style-type: none"> - Unes calces i uns calçotets (tants com grups hi hagi) - Etiquetes amb adjectius (tantes com grups hi hagi) - Imatges de la "Guía de la buena esposa"
ESPAI ON ES DURÀ A TERME L'ACTIVITAT: una aula (acollidora) on hi hagi cadires i taules.	
AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ:	

MÒDUL 2: Joguines, jocs, contes i esports		SESSIÓ N°: 2	DURADA: 1'5 h
NOM DE L'ACTIVITAT: A què i amb què juguen les nostres criatures?			
PARTICIPANTS: Mares i pares			
OBJECTIUS ESPECÍFICS:			
<ul style="list-style-type: none"> - Reflexionar sobre els diferents tipus de juguines que existeixen al mercat i quines es compren en funció o bé de les preferències personals de la família o bé del sexe al que pertany la criatura a qui se li compren les juguines. - Reflexionar sobre els jocs que es practiquen en l'àmbit escolar però sobretot en l'àmbit domèstic. - Reflexionar sobre els contes que s'expliquen a la mainada. - Reflexionar sobre els esports que es fomenten en funció del sexe i el gènere de les criatures. 			
PROCEDIMENT:			
<p>La primera hora de la sessió serà amb els pares i les mares; la darrera mitja hora de la sessió serà amb les criatures incloses (tota la família junta).</p> <p>Joguines. La primera activitat consistirà en classificar diferents juguines (es portaran fotografies de varis tipus de juguines), en funció de si són pensades per a nens o per a nenes. Generar debat sobre què passa quan es juga amb juguines o es fan jocs que s'atribueixen, habitualment, al sexe contrari, si és un fet que s'accepta o que més aviat s'intenta evitar.</p> <p>Jocs i esports. A partir d'aquest debat, es tractaria de pensar jocs alternatius als típics. Si cal, es poden posar exemples (saltar a la corda, jocs cooperatius...).</p> <p>Contes. A continuació, es farà una petita introducció sobre contes infantils i juvenils: qui protagonitza la història? Quines característiques tenen els personatges dels contes? Per fer aquesta activitat s'aniran mostrant diversos contes (els de Disney són molt estereotipats i poden anar molt bé per l'activitat). En petits grups, fer un conte que capgiri els estereotips i en el que qualsevol personatge pugui tenir característiques atribuïdes als dos sexes.</p>			
RECURSOS	HUMANS: la persona que imparteix el mòdul		
	MATERIALS:		
	<ul style="list-style-type: none"> - juguines o fotografies amb jocs varis - imatges de pel·lícules Disney - fulls en blanc - bolígrafs 		
ESPAI ON ES DURÀ A TERME L'ACTIVITAT: una aula (acollidora) on hi hagi cadires, taules i pissarra.			
AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ:			

NOM DE L'ACTIVITAT: Qui treballa, a casa?**OBJECTIUS ESPECÍFICS:**

- Reflexionar sobre qui fa les feines domèstiques a casa i quins rols s'exerceixen en el si de la família en relació a tasques pròpies de l'àmbit domèstic.
- Reflexionar sobre els rols i els valors que mares i pares poden transmetre als seus fills i a les seves filles.
- Debatre sobre l'àmbit domèstic i el paper dels homes en el segle XXI (entenent que aquests fan menys tasques domèstiques, en general, que les dones).

PARTICIPANTS: Mares i pares**PROCEDIMENT:**

El mòdul començarà amb una activitat que consistirà en la reflexió sobre qui s'encarrega, habitualment, de fer les tasques domèstiques.

Dins d'una capsa hi haurà diferents papers, en cadascun dels quals hi haurà un tipus de tasca domèstica diferent (rentar la roba, planxar, cuinar, tenir cura d'un/a familiar malalt/a...). Ens posarem en rotllana i a cada torn una persona agafarà un dels papers, el llegirà en veu alta i dirà qui fa aquella tasca domèstica a casa seva. Quan s'acabin tots els paperets, la persona que imparteix el mòdul ha de dinamitzar un debat, el qual s'introduirà a partir de preguntes com les següents:

- Coincidiu entre vosaltres amb les tasques que feu a casa? Sí? No? Per què?
- Què és el que diferencia unes famílies de les altres en la realització de les tasques domèstiques?
- Recordeu que en l'anterior sessió vam parlar de les joguines i dels jocs dels nostres fills i de les nostres filles? Creieu que les tasques domèstiques influeixen en el comportament en els jocs?
- Què us semblaria canviar de rols durant una setmana?

A partir d'aquesta última pregunta, es faria la següent activitat: els homes, per exemple, es posarien a fregar un tros del terra de la sala o a cosir un mitjó i les dones es dedicarien a clavar un clau en una fusta o a arreglar una porta. En qualsevol cas, sempre seria una persona del sexe contrari qui donés instruccions sobre el que ha de fer la persona que realitza la tasca domèstica. També s'hauria de tenir en compte quines són les activitats que no se saben fer i que, per tant, poden servir de model.

En aquesta activitat es pot donar la consigna d'ajudar la persona que fa la tasca domèstica sense necessitat de renyar-la i, a més a més, felicitar-la per la feina ben feta i/o pels esforços fets. Tanmateix, s'ha de tenir en compte que l'activitat pot ser una simulació, no cal tenir els objectes necessaris (com, per exemple, el pal de fregar) per poder fer el joc.

Les frases que hi haurà a la capsa podrien ser les següents:

Rentar la roba	Fer la llista de la compra i fer la compra de la setmana	Tenir cura d'un/a familiar malalt/a	Solucionar tràmits
Estendre la roba	Fer el lavabo	Anar a les reunions de l'escola/entrevistar-se amb el/la tutor/a	Fer el llit
Planxar la roba	Netejar la casa: fregar el terra, netejar els vidres, treure la pols...	Organitzar les vacances	Treure les escombraries
Guardar la roba als armaris	Arreglar les coses que s'espatllen	Parar i recollir la taula	Tenir cura d'un/a familiar malalt/a
Rentar els plats/posar el rentaplats	Cuinar	Tenir cura de les plantes	Portar el cotxe al taller o rentar el cotxe

L'activitat s'acabaria amb una conclusió final i explicant que en la següent sessió se seguirà tractant el tema de les tasques domèstiques.

RECURSOS	HUMANS: la persona que imparteix el mòdul
	MATERIALS: <ul style="list-style-type: none"> - Capseta amb frases - Una escombra o pal de fregar (si es pot) - Un mitjó foradat, fil i agulla (si es pot) - Una fusta, un clau i un martell (si es pot)

ESPAI ON ES DURÀ A TERME L'ACTIVITAT: Una aula (acollidora) amb cadires.

AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ:

MÒDUL 3: Tasques domèstiques		SESSIÓ N°: 4	DURADA: 1'5 h
NOM DE L'ACTIVITAT: Què faig amb el meu temps?			
OBJECTIUS ESPECÍFICS:			
<ul style="list-style-type: none"> - Prendre consciència del temps que es destina a cada activitat de la vida diària. - Reflexionar amb fills i filles quines tasques podria fer cadascú i decidir quines tasques domèstiques farà cada membre de la família. 			
PARTICIPANTS: Mares, pares, fills i filles			
PROCEDIMENT:			
<p>La primera hora de la sessió serà amb els pares i les mares; la darrera mitja hora de la sessió serà amb les criatures incloses (tota la família junta). La sessió es desenvoluparà a partir de les següents activitats:</p> <p>Roda del temps: només hi participaran mares i pares. Es tractaria que anotessin en un full quines activitats es fan entre setmana i els caps de setmana i quanta estona es dedica a cadascuna d'elles. Les activitats de la roda han de fer referència al següent: a) neteja b) arreglar coses/reparacions domèstiques c) compra i preparació de menjar d) atenció escolar e) tenir cura de persones f) relacions socials g) oci i temps lliure h) formació i) treball remunerat j) cura personal. Cada activitat s'haurà de pintar d'un color diferent.</p> <p>Després es farà una posada en comú: tothom ensenyarà la seva roda i es faran preguntes de l'estil següent per suscitar una mica de debat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Us està bé la roda que teniu? - Si volguéssiu canviar alguna cosa, què canviaríeu? - Hi ha alguna roda de les que veieu que us agradi especialment? Per què? - Què penseu de les tasques domèstiques? <p>Què podem fer a casa? Ens repartim les feines! En aquesta activitat hi han de participar les criatures. A partir d'un full informatiu sobre les tasques que les criatures poden fer a casa (piràmide de les tasques domèstiques) i de la imatge d'una casa, s'anirà mirant cada sala o compartiment i entre tota la família s'anirà pensant qui fa una tasca domèstica en concret i qui la podria fer. La persona que imparteix el mòdul ha de dinamitzar l'activitat de tal manera que tothom vagi més o menys alhora en cada compartiment de la casa.</p> <p>S'acabarà la sessió amb aquesta activitat i una conclusió final del que s'ha treballat.</p>			
RECURSOS	HUMANS: La persona que imparteix el mòdul		
	MATERIALS:		
	<ul style="list-style-type: none"> - Fulls en blanc - Llapis de colors - Full informatiu de la piràmide de les tasques domèstiques - Imatges de la casa: tantes com famílies hi hagi. 		
ESPAI ON ES DURÀ A TERME L'ACTIVITAT: una aula (acollidora) amb cadires i taules			
AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ:			

MÒDUL 4: Llenguatge (no) sexista i expressió de pensaments i emocions	SESSIÓ N°: 5	DURADA: 1'5 hores
--	---------------------	--------------------------

NOM DE L'ACTIVITAT: pensament i expressió van de la mà?

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Reflexionar sobre la relació que hi ha entre pensament i llenguatge i la representació de la realitat.
- Reflexionar sobre els missatges que rebem per part de la publicitat i analitzar-los
- Reflexionar sobre els missatges d'algunes cançons i analitzar-los.

PARTICIPANTS: Mares i pares

PROCEDIMENT:

L'activitat tindrà tres parts: d'una banda, es farà una petita introducció sobre la importància del llenguatge en el pensament i al revés: la manera com expressem el que pensem reflecteix la forma d'entendre la realitat, i la realitat que veiem fa que pensem i ens expressem d'una determinada manera. D'una altra, es debatrà sobre els missatges que transmeten molts anuncis i de quina manera ens influeixen a la nostra vida diària. Finalment, es farà el mateix amb les lletres de diverses cançons.

Introducció de les altres dues activitats i del tema de la sessió en general. Podem començar la sessió fent una pregunta que sovint genera molt de debat: "És necessari fer sempre i de manera explícita el masculí i el femení quan diem o escrivim una frase?"; aquesta qüestió pot donar peu a fer la reflexió que la manera com expressem els nostres pensaments i les nostres idees té unes implicacions clares en la representació de la realitat. Podem, també, llegir la següent cita i comentar si s'hi està d'acord o no:

"En un món on el llenguatge i el posar nom a les coses és poder, el silenci és opressió i violència"

Adrienne Rich

Activitat sobre la publicitat. S'ensenyaran diferents anuncis i en grup es dirà quines són les actituds i els missatges que es transmeten a través d'ells. Els anuncis poden ser de detergents, de cotxes, de tasques domèstiques diverses...

Activitat sobre les lletres de cançons. Es passaran diferents lletres de cançons i en grups petits (3 persones aproximadament) se subratllaran les frases que continguin missatges o expressions sexistes. Les cançons poden ser diferents per a cada grup, i així la diversitat de frases serà més elevada. Després, les lletres es posaran en comú.

Possibles lletres de cançons:

- Qualsevol de reggaeton ("Yo soy tu gatita", "Bailando por ahí"...)
- Sense tu, de Teràpia de shock
- Ningú com tu, de Lúdia Guevara
- Dos hombres con un mismo destino (David Bustamante i Alex)
- Mi princesa, de David Bisbal
- etc.

La sessió s'acabarà amb una petita reflexió sobre les implicacions que té el llenguatge a la nostra vida.

RECURSOS	HUMANS: la persona que fa la sessió
	MATERIALS: <ul style="list-style-type: none"> - Anuncis - Cançons i lletres - Llapis de colors o subratlladors d'alguna mena
ESPAI ON ES DURÀ A TERME L'ACTIVITAT: una aula on hi hagi ordinador(s) (i un projector a ser possible), taules i cadires.	
AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ:	

MÒDUL 5: El futur que volem pels nostres fills		SESSIÓ N°: 6	DURADA: 1 hora
NOM DE L'ACTIVITAT: I a partir d'ara, què?			
OBJECTIUS ESPECÍFICS:			
<ul style="list-style-type: none"> - Debatre la necessitat de canviar la forma d'educar les criatures i com actuar a partir d'ara - Reflexionar sobre els canvis reals que es poden introduir en l'educació de les criatures a partir d'aquest moment 			
PARTICIPANTS: Mares i pares			
PROCEDIMENT:			
<p>La sessió d'aquest mòdul serviria de conclusió per tot el curs de formació a les famílies. Es tractaria de fer un repàs de tot el que s'ha anat treballant a cada mòdul i que cada persona, en un suport escrit (full, llibreta...), anotés què es compromet a fer per educar des d'una perspectiva de gènere.</p> <p>Després, es faria una posada en comú i entre tothom es posarien exemples de com es poden assolir els objectius marcats per cada persona. Per generar debat, es poden plantejar preguntes del següent estil:</p> <ul style="list-style-type: none"> - En quines ocasions podríem posar en pràctica (l'objectiu que sigui)? - Què hauríem d'evitar fer en (l'ocasió que sigui)? - Com podem ajudar a prendre consciència de (el fet que sigui) a les persones del nostre entorn? <p>La sessió acabaria amb una roda de comentaris, en la que cadascú diria què s'emporta de tota la formació.</p>			
RECURSOS	HUMANS: la persona que imparteix el mòdul		
	MATERIALS: <ul style="list-style-type: none"> - fulls en blanc - bolígrafs 		
ESPAI ON ES DURÀ A TERME L'ACTIVITAT: en una aula (acollidora) amb cadires i taules			
AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ:			

10.5. Document d'avaluació per a les famílies

FORMACIÓ EN TEMES DE GÈNERE

Si us plau, contesta les preguntes que trobaràs a continuació. D'aquesta manera, ens ajudaràs a millorar les activitats i el programa en general:

- Com valoreu les instal·lacions o l'espai on s'ha fet el curs?

- Creus que l'horari en què s'ha fet el curs ha estat adequat? Si no, quin horari proposaries?

- Com consideres la competència del/s formador/s o de la/les formadora/es?

- La teoria impartida t'ha resultat útil? Què canviaries?

- Com valoreu les activitats i dinàmiques fetes a les sessions? I el contingut general de les sessions?

- Creus que el material utilitzat a les sessions ha estat l'adequat?

- Com valores el curs, de manera general?

Acaba la frase com creguis més convenient:

- El que més m'ha agradat del curs ha estat...
- En aquest curs he après...
- L'activitat més significativa per mi ha estat...
- En aquest curs m'he adonat que...
- Si tornés a fer un curs sobre gènere, m'interessaria saber...
- El que he trobat a faltar en aquest curs ha estat...

Comentaris:

10.6. Document model i explicatiu del projecte amb els mòduls i les activitats
(document per presentar a entitats)

FORMACIÓ EN I DES D'UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE

Una proposta de treball de Laia Arias Solé

Índex

1. Presentació	1
2. Qüestions fonamentals de la proposta de formació	4
2.1. Objectius	4
2.2. Persones destinatàries del projecte	4
2.3. Mòduls formatius	4
2.4. Planificació temporal	7
2.5. Avaluació	7
3. Programa d'activitats	11
4. Material	22

1. Presentació

L'educació en gènere s'acostuma a portar a terme als centres educatius, ja sigui a partir de programes relativament extensos com d'activitats puntuals de conscienciació sobre la temàtica. No obstant, en aquesta proposta de treball plantejem la necessitat de treballar no només des de l'escola, sinó també des de l'àmbit familiar.

La família és, juntament amb l'escola, l'ambient principal en el qual les persones creixen i es desenvolupen en les primeres etapes evolutives de la vida. La família, però, a diferència de l'escola, hi és per a tota la vida, i en aquest sentit podríem dir que és el context més important de tots. Pares i mares eduquen en funció de les seves experiències vitals, del projecte de vida que comparteixen com a família i dels patrons apresos mentre s'ha anat creixent com a persona. Cal que mares i pares reflexionin sobre la manera d'educar les seves criatures; és a dir, cal educar en gènere a les mares i els pares de l'alumnat que pot haver-hi a qualsevol centre escolar.

Si la família com a ens educatiu és tan important en el creixement de filles i fills, val la pena educar les mares i els pares en qüestions de gènere: remoure consciències hauria de ser una obligació moral quan es té una societat en la que no descendeixen els casos de violència de gènere (des del maltractament físic, psicològic, sexual i/o econòmic fins als assassinats), en la que bona part de la publicitat és sexista, en la que és l'home (i no la dona) el centre de qualsevol activitat prestigiosa, en la que hi ha desigualtats laborals per qüestions de sexe i de gènere, etc. Vivim en una societat en què les desigualtats s'intenten emascarar o, si més no, estan tan normalitzades que no les percebem com a tals. L'acceptació social, per part de la comunitat, de conductes discriminatòries d'un gènere cap a l'altre (majoritàriament, del masculí cap al femení) fa que no posem remei a qüestions que podrien ser fàcils de modificar.

La família és un col·lectiu fonamental per eradicar les relacions de desigualtat entre homes i dones: només començant per mirar-nos a nosaltres mateixos/es podrem educar millor les nostres criatures, les quals, en anar creixent, també desenvoluparan uns determinats rols en funció, en bona part, de l'educació que hagin rebut a casa. És desitjable, òbviament, que el treball fet amb les famílies pugui anar de bracet amb el fet a l'escola, però cal ser conscients que no es pot actuar en tots els àmbits a la vegada, i que la tasca de qüestionar identitats i rols ja és feixuga de per si com per intentar abastar-ho tot de cop. Treballar amb les famílies pot ser una tasca àrdua, però al mateix temps satisfactòria: les diferències horàries en les jornades laborals, així com la predisposició de les famílies a replantejar-se la seva manera d'educar les seves criatures i a qüestionar-se individualment com a persones podrien ser els impediments principals per impartir la formació amb èxit. Ara bé, si es fa un bon treball personal de reflexió durant les diferents

sessions, les recompenses a llarg termini també poden ser molt plaents: educar des d'una perspectiva de gènere a les persones que conformaran la societat del futur ha de portar a una societat més igualitària que la que ho és ara, i on els valors com el respecte, la llibertat o la igualtat d'oportunitats haurien de ser-hi més presents que actualment. En aquest sentit, es podrien reduir conflictes vinculats a la gelosia, a l'amor mal entès o a l'atribució d'unes característiques a homes i dones de forma determinada i immutable.

D'altra banda, considerem necessari aclarir des de quina perspectiva de gènere elaborem aquest projecte de formació a famílies en temes de gènere. Considerem que la nostra perspectiva de treball és suau: creiem que homes i dones viuen en desigualtat, encara en l'actualitat, i que les conseqüències de tot plegat es deuen als papers que al llarg de la història hem tingut. Els homes han ocupat, des de sempre, l'espai públic, mentre les dones han quedat relegades a l'espai privat. En els llocs importants de la societat sempre s'hi han situat els homes, i les dones n'han quedat apartades, tenint cura de les criatures i familiars que fes falta i encarregant-se de les tasques domèstiques, a la llar. El fet que la dona, al llarg dels segles d'història, no hagi pogut tenir protagonisme a l'espai públic ni hagi tingut poder propi per decidir sobre ella mateixa fa que encara visquem en una societat desigual, malgrat que en els últims segles hi hagi hagut avenços (drets de la dona, accés al món del treball, ser digna pel que és com a persona...).

Si ens fixem en la societat catalana mateixa, la manera d'entendre les relacions entre homes i dones i les creences que hi ha al voltant d'ambdós sexes ha anat canviant, així com els drets de les dones. No cal anar gaire enrere en el temps per adonar-nos com ha canviat la situació: per exemple, de l'època franquista ençà. Ara bé, que hi hagi hagut molts canvis socials no vol dir que haguem acabat amb la desigualtat. Moltes persones, independentment del sexe que siguin, encara tenen una mentalitat absolutament masclista envers les dones. I les que no, també som fruit d'una educació que va camí d'eradicar les desigualtats entre homes i dones, però que encara té molta feina a fer en aquest sentit. Per tant, podríem dir que pràcticament tothom està "contaminat" per la tradició masclista en la que ha viscut i segueix vivint (encara que sigui en un grau més lleu). Les desigualtats entre homes i dones ens porten a viure situacions d'injustícia, de conflicte i de violència que no van enlloc. No aporten res de constructiu i les desigualtats trenquen amb tot concepte de respecte mutu.

Una altra qüestió a plantejar-nos en relació a la perspectiva de gènere que adoptem a l'hora de treballar fa referència a com entenem dones i homes: si són iguals o diferents i si ho han de ser o no. Som del parer que homes i dones són diferents, però no per això han de ser desiguals o viure en desigualtat. Reconeixem, també, diferències biològiques i psicofisiològiques que pugui haver-hi entre ambdós sexes, però aquestes diferències no haurien de justificar desigualtats o

circumstàncies que fessin posar un sexe per sobre d'un altre. Caldria valorar les persones pel que són, no pel sexe (i, en conseqüència, gènere) que tenen atorgat.

En definitiva, el projecte que voldríem desenvolupar tindria per objectiu fer una formació en i des d'una perspectiva de gènere, i la finalitat d'aquest seria que les famílies prestessin més atenció a tot allò que fa que dones i homes visquin en situacions de desigualtat. Per tant, una de les coses que caldria aconseguir amb aquest projecte seria despertar l'interès en les famílies per educar els seus fills i les seves filles des d'una perspectiva de gènere i que aquestes introduïssin petits canvis en les seves vides perquè la nova manera de veure i entendre la realitat es materialitzés d'alguna manera. Per aconseguir-ho, caldria accedir a les famílies per una via o altra: la dels centres educatius i/o de les seves respectives Associacions de Mares i Pares d'Alumnes (AMPA) podria ser-ne una opció. No obstant, n'hi ha d'altres. En tot cas, a partir de l'acord en abordar temàtiques de gènere, es procediria a aplicar un projecte específic per aquell centre.

2. Qüestions fonamentals de la proposta de formació

2.1. Objectius

Els objectius plantejats per aquesta proposta de formació són els següents:

- Despertar en les famílies l'interès per educar a filles i fills des d'una perspectiva de gènere
- Fer participar a les famílies activament en les activitats formatives sobre temes relacionats amb l'educació en i des d'una perspectiva de gènere
- Fer reflexionar a les famílies sobre els propis models de feminitat i masculinitat: quins són els factors implicats en l'adopció d'una identitat com a homes o com a dones
- Fer qüestionar a les famílies les pròpies actuacions a l'hora d'educar fills i filles

2.2. Persones destinatàries del projecte

El projecte va destinat a les famílies de qualsevol centre educatiu que podrien estar interessades en temes de gènere. Cal ser conscients que, dins del col·lectiu de famílies al qual es pugui fer formació, pot haver-hi mares i pares d'edats molt diverses i amb circumstàncies personals molt variades. No obstant això, el més important seria fer formació a famílies les criatures de les quals es trobessin en l'etapa d'Educació Primària, independentment de l'edat que tinguin, ja que un fet amb el que ens podem trobar és que una mateixa família tingui criatures que es trobin en edats força diferents, i això no ha de contemplar-se com un impediment a l'hora de fer la formació.

Tanmateix, és important concretar quin nombre de participants podrien formar part del curs. Hem de tenir en compte que la majoria de famílies, per norma general, tenen molta feina en el seu dia a dia, i aconseguir atraure-les per fer una formació (i a més a més, en qüestions de gènere) pot resultar complicat. En qualsevol cas, aquesta formació es podria oferir a totes les famílies de l'escola, fins arribar a un màxim de 25 persones (serien unes 12 famílies, contemplant que vinguessin tant la mare com el pare en cada cas) i poder-hi participar es decidiria per ordre d'inscripció.

2.3. Mòduls formatius

Pel que fa a la posada en pràctica de la formació, és important especificar que hauria de portar-se a terme amb dues persones formadores; sempre és millor, en cursos com el que es presenta a continuació, que les activitats formatives estiguin impartides per més d'una persona, ja que la

conducció del grup amb el que es treballa és més fàcil de portar i es poden controlar millor les dinàmiques, així com atendre adequadament a totes les persones participants.

En qualsevol cas, el caràcter de les activitats que es proposen a les famílies és bàsicament pràctic, tot i que dins de la formació cal una explicació teòrica sobre les implicacions d'educar en gènere i mirar la realitat des d'aquesta perspectiva. Les activitats, que es poden trobar a l'apartat 3, estan agrupades en funció d'uns mòduls i cada activitat consta de diferents parts: quant dura, objectius específics, participants, activitats, material necessari per fer l'activitat i on es pot portar a terme. L'avaluació de cada activitat hauria de fer-se en funció dels objectius proposats a cada mòdul. Hi ha tot un seguit de temes que seria interessant poder treballar al llarg de la sessions que conformen el programa formatiu, i són els següents:

- **Models de feminitat i masculinitat actuals:** cal posar en qüestió els nostres comportaments i els nostres rols per tal de fomentar en un primer moment el canvi personal, per tal de, més tard, poder fomentar el canvi en les persones del nostre voltant (en el cas del projecte, mares i pares haurien de plantejar-se quina és la seva conducta per poder prendre consciència de les repercussions que això té; a partir d'aquí, es pot iniciar el canvi en la manera d'educar fills i filles).
- **Joguines, jocs i esports:** les joguines que es venen són, la gran majoria, sexistes. Per entendre'ns, o jugues amb nines o jugues amb cotxes; per altra banda, en el joc també es pot ensenyar a ser igual i a no fer diferències en funció de si s'és nen o nena; pel que fa als esports, per exemple, tothom pot jugar a futbol (propi de nens) com també es pot ballar (propi de nenes).
- **Tasques domèstiques:** cal fer èmfasi en que les tasques, com amb qualsevol altra cosa, ha de ser a parts repartides, i no perquè la dona hagi estat la que fins ara s'hagi encarregat de les feines de la casa, és motiu perquè l'home no les comparteixi o les faci.
- **Llenguatge sexista:** és dels temes que més costa de corregir i millorar, fins i tot per les pròpies persones que procuren posar-lo en pràctica; se'ns educa tant en *masculí*, que tampoc no som conscients de la influència que pot arribar a tenir el llenguatge per entendre el món.
- **El futur que volem per les nostres criatures:** seria adequat plantejar-se des de quins valors s'educa a filles i fills, quin futur volem construir i com s'hi pot contribuir o treballar com a família.

Les activitats a desenvolupar, des d'un primer moment, haurien d'adaptar-se als coneixements i visions que tenen i/o comparteixen les famílies a les qui es fa la formació. Partir del que pares i

mares saben per anar avançant en coneixements és molt important, i és que entendre la formació en gènere des d'una perspectiva constructivista pot ser molt necessari per tal de poder aplicar el màxim de bé possible el programa d'activitats i que la formació tingui un efecte decisiu en les famílies a les que es forma. És important que a partir de les activitats es connecti amb la part més emocional de les famílies i també amb les seves creences, ja que és des d'aquí que el canvi pot ser veritablement fructífer. A continuació, i per tal que ens puguem fer una idea del tipus de dinàmiques que es proposen i dels mòduls en què la formació està dividida, exposem en una taula els continguts principals que es tractaran, així com la durada de les sessions.

Mòdul	Sessió	Nom de l'activitat	Contingut	Durada
0	1	Comencem!	- Explicar què farem a la formació, els objectius i la finalitat del curs - Avaluar expectatives - Presentació personal per començar a fer grup	30 minuts
1	1	Com hem arribat fins aquí?	- Estereotips de gènere - Identitat de gènere - Models de masculinitat i feminitat	1 hora
2	2	A què i amb què juguen les nostres criatures?	- Tipologia de joguines i jocs: implicacions i conseqüències - Esports que es practiquen	1 hora i mitja
3	3	Qui treballa a casa?	- Feines d'àmbit domèstic - Rols i valors familiars	1 hora i mitja
3	4	Què faig amb el meu temps?	- Temps destinat a les activitats de la vida diària - Tasques domèstiques: què pot fer cada membre de la família?	1 hora i mitja
4	5	Pensament i expressió van de la mà?	- Llenguatge no sexista - Anàlisi de cançons	1 hora i mitja
5	6	I a partir d'ara, què?	- Canvis en la manera d'educar - Plans d'acció realistes	1 hora

Al cap d'unes setmanes d'haver acabat el mòdul, hi hauria una darrera sessió en la que es tractaria que les famílies poguessin exposar dubtes que tinguin sobre com educar les seves criatures en relació a tot el que s'ha anat tractant a la formació. També es crearia un espai que permetés a les famílies poder posar en comú les experiències que han tingut durant les últimes setmanes.

2.4. Planificació temporal

El projecte sobre educació i gènere està pensat per poder desenvolupar-se durant tot un curs, ja que consta d'una presentació i una entrada a un context específic (una escola), d'un desenvolupament del programa de formació i d'una posterior avaluació. En qualsevol cas, la formació estaria organitzada per mòduls o activitats dins del projecte, la qual cosa el fa adaptable i fàcil de fragmentar per a una altra tipologia d'iniciativa.

El projecte està pensat per portar-se a terme durant tot un curs, de manera que es pugui establir contacte amb els centres educatius i les AMPAs a principis de curs (o a finals de l'anterior al qual es vulgui aplicar), es pugui desenvolupar la formació durant el segon trimestre, i durant el tercer trimestre es pugui fer un seguiment i una avaluació de l'efectivitat que pot haver tingut la formació. En definitiva, el primer trimestre servirà per establir el primer contacte i un clima de confiança per tal d'aconseguir que el projecte pugui tirar endavant.

El segon trimestre seria el moment de desenvolupar la formació; tenint en compte que en tres mesos hi ha un nombre aproximat de 12 setmanes, el projecte és possible desplegar-lo en 6 sessions d'una hora i mitja aproximadament cadascuna. El motiu pel qual les sessions tindrien aquesta durada és ben simple: quan les persones participants estan engrescades fent una activitat, probablement ja han passat tres quarts d'hora de sessió, i si aquesta dura dues hores, el curs es pot arribar a fer feixuc.

Al tercer trimestre es podria fer una sessió d'una hora i mitja (entre mitjans i finals del trimestre) per tal de fer un seguiment de l'efectivitat de la formació, a més a més de poder crear un espai per resoldre dubtes i debatre qüestions que poden haver anat sorgint al llarg de les setmanes.

2.5. Avaluació

Per avaluar la formació, ens basarem en el compliment dels objectius plantejats per aquesta. A continuació els exposem i anomenem quins podrien ser els indicadors per determinar si el projecte és adequat.

Objectius plantejats per al projecte de formació	Indicadors que el projecte és adequat
Despertar en les famílies l'interès per educar a filles i fills des d'una perspectiva de gènere	<ul style="list-style-type: none"> - Debats que es generaran a les sessions: hi ha discussió entre les persones participants? Es canvia d'opinió o de punt de vista sobre algun tema? - Activitats proposades a les sessions: s'hi participa activament? - Canvis fets durant el tercer trimestre del curs - Dubtes i preocupacions que les famílies tinguin al voltant de la temàtica de gènere i que han exposat en les sessions
Fer participar a les famílies activament en les activitats formatives sobre temes relacionats amb l'educació en i des d'una perspectiva de gènere	<ul style="list-style-type: none"> - Les famílies han participat a les activitats? - Les famílies s'han mostrat receptives al llarg de les sessions?
Fer reflexionar a les famílies sobre els propis models de feminitat i masculinitat: quins són els factors implicats en l'adopció d'una identitat com a homes o com a dones	<ul style="list-style-type: none"> - Canvis fets durant el tercer trimestre del curs - Reaccions manifestades durant les activitats dels mòduls, especialment en el primer
Fer qüestionar a les famílies les pròpies actuacions a l'hora d'educar fills i filles	<ul style="list-style-type: none"> - Canvis fets durant el tercer trimestre del curs - Reaccions manifestades durant les activitats dels mòduls, especialment en el tercer

A més a més d'aquests indicadors, però, fóra bo també passar un petit qüestionari a les famílies participants de la formació per avaluar més concretament qüestions tant de caire tècnic com d'objectius del curs. Tindria el format que s'adjunta a les següents dues pàgines:

- Com valores el curs, de manera general?

Acaba la frase com creguis més convenient:

- El que més m'ha agradat del curs ha estat...
- En aquest curs he après...
- L'activitat més significativa per mi ha estat...
- En aquest curs m'he adonat que...
- Si tornés a fer un curs sobre gènere, m'interessaria saber...
- El que he trobat a faltar en aquest curs ha estat...

Comentaris:

Moltes gràcies per la teva participació!

3. Programa d'activitats

A continuació exposem els diferents mòduls dels que consta la formació.

MÒDUL 0: Iniciant la formació	SESSIÓ Nº: 1	DURADA: 30'
NOM DE L'ACTIVITAT: Comencem!		
OBJECTIUS ESPECÍFICS: <ul style="list-style-type: none"> - Posar les persones participants en context, per preparar-se per començar la formació - Explicar els objectius i la finalitat del curs - Posar en comú els motius pels quals es decideix participar en la formació		
PARTICIPANTS: Mares i pares		
PROCEDIMENT: <p>Es disposaran, com en qualsevol altra sessió, les cadires en forma de rotllana, per afavorir des d'un bon inici la interacció entre els participants. La sessió començarà, doncs, un cop hi hagi totes les persones participants assegudes en rotllana, i es faran 15 o 20 minuts de posar-les en context. A continuació es començarà amb el Mòdul 1, que tracta sobre els models de masculinitat i feminitat actuals.</p> <p>Què farem en aquesta formació? Començarem agraint a les persones participants que s'hagin apuntat a la formació i explicarem quins són els objectius d'aquesta i quina finalitat té el curs. Explicarem una mica de què anirà cada sessió a grans trets.</p> <p>Ens presentem! Aquesta activitat es farà de la següent manera: a l'espai de dins de la rotllana es posaran una sèrie de fotografies (de tot tipus) i cada persona haurà d'escollir-ne una. Un cop tothom hagi fet això, per torns ens anirem presentant. Haurem de dir el nostre nom, una afició i per què hem escollit una foto concreta i no una altra (la pregunta que es farà és "què diu la foto de mi?"). També preguntarem per les expectatives que es tenen de la formació que farem. Després d'aquesta introducció al curs, començarem amb el mòdul 1.</p>		
RECURSOS	HUMANS: la persona que imparteix el mòdul	
	MATERIALS: <ul style="list-style-type: none"> - Fotografies plastificades	
ESPAI ON ES DURÀ A TERME L'ACTIVITAT: una aula (acollidora) on hi hagi cadires i taules.		
AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ:		

MÒDUL 1: Models de feminitat i masculinitat actuals	SESSIÓ N°: 1 (es fa el mateix dia que el mòdul 0)	DURADA: 1 hora				
NOM DE L'ACTIVITAT: Com hem arribat fins aquí?						
OBJECTIUS ESPECÍFICS: - Reflexionar sobre els estereotips i la identitat de gènere a través de la influència de la cultura - Debatre sobre les repercussions que pot tenir la transmissió d'un model o altre de masculinitat i/o feminitat						
PARTICIPANTS: Mares i pares						
PROCEDIMENT: La sessió començaria amb una activitat pràctica que consistiria en el següent: cada persona ha de fer una llista de 20 adjectius o atributs amb els quals es defineixi a ella mateixa. A continuació, en petits grups (aleatoris, però estaria bé que el nombre d'homes i dones estiguessin equilibrats en cada grup), es faria una classificació de diferents adjectius que s'atribueixen, típicament, a dones o a homes. Es donarien unes calces i uns calçotets a cada grup i s'hi anirien apuntant els adjectius mitjançant unes etiquetes que s'anirien enganxant a les peces de roba. Un cop tothom hagués acabat, es faria una posada en comú i es faria una reflexió de tot el que s'ha anat posant. Els adjectius o atributs proposats serien els següents: <table border="1" data-bbox="159 1064 1430 1348"> <tr> <td data-bbox="159 1064 268 1205">Dones</td> <td data-bbox="274 1064 1430 1205">Tendresa, frivolitat, feblesa, superficialitat, afectivitat, empatia, dependència, docilitat, seducció, cuidadora, espontaneïtat, intuïció, acceptació, submissió, passivitat, inestabilitat, poc desig sexual</td> </tr> <tr> <td data-bbox="159 1214 268 1348">Homes</td> <td data-bbox="274 1214 1430 1348">Seguretat, independència, esperit emprenedor, racionalitat, intel·ligència, ambició, valentia, eficàcia, agressivitat, autoritat, profunditat, empenta, domini, activitat, tenacitat, fort impuls sexual</td> </tr> </table> <p data-bbox="159 1384 1430 1485">A partir de la classificació feta, es faria un petit debat, comparant la personalitat de cada persona i quina similitud hi ha amb la classificació feta. Es poden proposar preguntes de l'estil següent per generar debat:</p> <ul data-bbox="159 1518 1430 1619" style="list-style-type: none"> - Quins són els adjectius o atributs amb els que coincidiu de la classificació feta? I amb quins no? - De què ens serveixen els estereotips? Tenen utilitat? - Què passa quan adoptem un rol que no ens correspon? <p data-bbox="159 1680 1430 1915">A continuació, es presentarien les diferents imatges de la “Guía de la buena esposa”, les indicacions de la qual donarien peu a la següent activitat: es faran dos equips: un defensarà el sistema patriarcal i l'altre un sistema igualitari. En ambdós equips hi haurà tant dones com homes. En aquest sentit, tothom estarà obligat a adoptar un paper en el que pot no sentir-se incòmode o que no sap com defensar, però generarà debat i s'aconseguirà la reflexió sobre diversos temes. Si el debat es queda encallat en algun moment, es poden plantejar preguntes per debatre.</p>			Dones	Tendresa, frivolitat, feblesa, superficialitat, afectivitat, empatia, dependència, docilitat, seducció, cuidadora, espontaneïtat, intuïció, acceptació, submissió, passivitat, inestabilitat, poc desig sexual	Homes	Seguretat, independència, esperit emprenedor, racionalitat, intel·ligència, ambició, valentia, eficàcia, agressivitat, autoritat, profunditat, empenta, domini, activitat, tenacitat, fort impuls sexual
Dones	Tendresa, frivolitat, feblesa, superficialitat, afectivitat, empatia, dependència, docilitat, seducció, cuidadora, espontaneïtat, intuïció, acceptació, submissió, passivitat, inestabilitat, poc desig sexual					
Homes	Seguretat, independència, esperit emprenedor, racionalitat, intel·ligència, ambició, valentia, eficàcia, agressivitat, autoritat, profunditat, empenta, domini, activitat, tenacitat, fort impuls sexual					

RECURSOS	HUMANS: la persona que imparteix el mòdul
	MATERIALS: <ul style="list-style-type: none"> - Unes calces i uns calçotets (tants com grups hi hagi) - Etiquetes amb adjectius (tantes com grups hi hagi) - Imatges de la “Guía de la buena esposa”
ESPAI ON ES DURÀ A TERME L'ACTIVITAT: una aula (acollidora) on hi hagi cadires i taules.	
AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ:	

MÒDUL 2: Joguines, jocs, contes i esports		SESSIÓ N°: 2	DURADA: 1'5 h
NOM DE L'ACTIVITAT: A què i amb què juguen les nostres criatures?			
PARTICIPANTS: Mares i pares			
OBJECTIUS ESPECÍFICS:			
<ul style="list-style-type: none"> - Reflexionar sobre els diferents tipus de joguines que existeixen al mercat i quines es compren en funció o bé de les preferències personals de la família o bé del sexe al que pertany la criatura a qui se li compren les joguines. - Reflexionar sobre els jocs que es practiquen en l'àmbit escolar però sobretot en l'àmbit domèstic. - Reflexionar sobre els contes que s'expliquen a la mainada. - Reflexionar sobre els esports que es fomenten en funció del sexe i el gènere de les criatures. 			
PROCEDIMENT:			
<p>La primera hora de la sessió serà amb els pares i les mares; la darrera mitja hora de la sessió serà amb les criatures incloses (tota la família junta).</p> <p>Joguines. La primera activitat consistirà en classificar diferents joguines (es portaran fotografies de varis tipus de joguines), en funció de si són pensades per a nens o per a nenes. Generar debat sobre què passa quan es juga amb joguines o es fan jocs que s'atribueixen, habitualment, al sexe contrari, si és un fet que s'accepta o que més aviat s'intenta evitar.</p> <p>Jocs i esports. A partir d'aquest debat, es tractaria de pensar jocs alternatius als típics. Si cal, es poden posar exemples (saltar a la corda, jocs cooperatius...).</p> <p>Contes. A continuació, es farà una petita introducció sobre contes infantils i juvenils: qui protagonitza la història? Quines característiques tenen els personatges dels contes? Per fer aquesta activitat s'aniran mostrant diversos contes (els de Disney són molt estereotipats i poden anar molt bé per l'activitat). En petits grups, fer un conte que capgiri els estereotips i en el que qualsevol personatge pugui tenir característiques atribuïdes als dos sexes.</p>			
RECURSOS	HUMANS: la persona que imparteix el mòdul		
	MATERIALS:		
	<ul style="list-style-type: none"> - joguines o fotografies amb jocs varis - imatges de pel·lícules Disney - fulls en blanc - bolígrafs 		
ESPAI ON ES DURÀ A TERME L'ACTIVITAT: una aula (acollidora) on hi hagi cadires, taules i pissarra.			
AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ:			

NOM DE L'ACTIVITAT: Qui treballa, a casa?**OBJECTIUS ESPECÍFICS:**

- Reflexionar sobre qui fa les feines domèstiques a casa i quins rols s'exerceixen en el si de la família en relació a tasques pròpies de l'àmbit domèstic.
- Reflexionar sobre els rols i els valors que mares i pares poden transmetre als seus fills i a les seves filles.
- Debatre sobre l'àmbit domèstic i el paper dels homes en el segle XXI (entenent que aquests fan menys tasques domèstiques, en general, que les dones).

PARTICIPANTS: Mares i pares**PROCEDIMENT:**

El mòdul començarà amb una activitat que consistirà en la reflexió sobre qui s'encarrega, habitualment, de fer les tasques domèstiques.

Dins d'una capsa hi haurà diferents papers, en cadascun dels quals hi haurà un tipus de tasca domèstica diferent (rentar la roba, planxar, cuinar, tenir cura d'un/a familiar malalt/a...). Ens posarem en rotllana i a cada torn una persona agafarà un dels papers, el llegirà en veu alta i dirà qui fa aquella tasca domèstica a casa seva. Quan s'acabin tots els paperets, la persona que imparteix el mòdul ha de dinamitzar un debat, el qual s'introduirà a partir de preguntes com les següents:

- Coincidiu entre vosaltres amb les tasques que feu a casa? Sí? No? Per què?
- Què és el que diferencia unes famílies de les altres en la realització de les tasques domèstiques?
- Recordeu que en l'anterior sessió vam parlar de les joguines i dels jocs dels nostres fills i de les nostres filles? Creieu que les tasques domèstiques influeixen en el comportament en els jocs?
- Què us semblaria canviar de rols durant una setmana?

A partir d'aquesta última pregunta, es faria la següent activitat: els homes, per exemple, es posarien a fregar un tros del terra de la sala o a cosir un mitjó i les dones es dedicarien a clavar un clau en una fusta o a arreglar una porta. En qualsevol cas, sempre seria una persona del sexe contrari qui donés instruccions sobre el que ha de fer la persona que realitza la tasca domèstica. També s'hauria de tenir en compte quines són les activitats que no se saben fer i que, per tant, poden servir de model.

En aquesta activitat es pot donar la consigna d'ajudar la persona que fa la tasca domèstica sense necessitat de renyar-la i, a més a més, felicitar-la per la feina ben feta i/o pels esforços fets. Tanmateix, s'ha de tenir en compte que l'activitat pot ser una simulació, no cal tenir els objectes necessaris (com, per exemple, el pal de fregar) per poder fer el joc.

Les frases que hi haurà a la capsa podrien ser les següents:

Rentar la roba	Fer la llista de la compra i fer la compra de la setmana	Tenir cura d'un/a familiar malalt/a	Solucionar tràmits
Estendre la roba	Fer el lavabo	Anar a les reunions de l'escola/entrevistar-se amb el/la tutor/a	Fer el llit
Planxar la roba	Netejar la casa: fregar el terra, netejar els vidres, treure la pols...	Organitzar les vacances	Treure les escombraries
Guardar la roba als armaris	Arreglar les coses que s'espatllen	Parar i recollir la taula	Tenir cura d'un/a familiar malalt/a
Rentar els plats/posar el rentaplats	Cuinar	Tenir cura de les plantes	Portar el cotxe al taller o rentar el cotxe

L'activitat s'acabaria amb una conclusió final i explicant que en la següent sessió se seguirà tractant el tema de les tasques domèstiques.

RECURSOS	HUMANS: la persona que imparteix el mòdul
	MATERIALS: <ul style="list-style-type: none"> - Capseta amb frases - Una escombra o pal de fregar (si es pot) - Un mitjó foradat, fil i agulla (si es pot) - Una fusta, un clau i un martell (si es pot)

ESPAI ON ES DURÀ A TERME L'ACTIVITAT: Una aula (acollidora) amb cadires.

AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ:

MÒDUL 3: Tasques domèstiques		SESSIÓ N°: 4	DURADA: 1'5 h
NOM DE L'ACTIVITAT: Què faig amb el meu temps?			
OBJECTIUS ESPECÍFICS:			
<ul style="list-style-type: none"> - Prendre consciència del temps que es destina a cada activitat de la vida diària. - Reflexionar amb fills i filles quines tasques podria fer cadascú i decidir quines tasques domèstiques farà cada membre de la família. 			
PARTICIPANTS: Mares, pares, fills i filles			
PROCEDIMENT:			
<p>La primera hora de la sessió serà amb els pares i les mares; la darrera mitja hora de la sessió serà amb les criatures incloses (tota la família junta). La sessió es desenvoluparà a partir de les següents activitats:</p> <p>Roda del temps: només hi participaran mares i pares. Es tractaria que anotessin en un full quines activitats es fan entre setmana i els caps de setmana i quanta estona es dedica a cadascuna d'elles. Les activitats de la roda han de fer referència al següent: a) neteja b) arreglar coses/reparacions domèstiques c) compra i preparació de menjar d) atenció escolar e) tenir cura de persones f) relacions socials g) oci i temps lliure h) formació i) treball remunerat j) cura personal. Cada activitat s'haurà de pintar d'un color diferent.</p> <p>Després es farà una posada en comú: tothom ensenyarà la seva roda i es faran preguntes de l'estil següent per suscitar una mica de debat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Us està bé la roda que teniu? - Si volguéssiu canviar alguna cosa, què canviaríeu? - Hi ha alguna roda de les que veieu que us agradi especialment? Per què? - Què penseu de les tasques domèstiques? <p>Què podem fer a casa? Ens repartim les feines! En aquesta activitat hi han de participar les criatures. A partir d'un full informatiu sobre les tasques que les criatures poden fer a casa (piràmide de les tasques domèstiques) i de la imatge d'una casa, s'anirà mirant cada sala o compartiment i entre tota la família s'anirà pensant qui fa una tasca domèstica en concret i qui la podria fer. La persona que imparteixi el mòdul ha de dinamitzar l'activitat de tal manera que tothom vagi més o menys alhora en cada compartiment de la casa.</p> <p>S'acabarà la sessió amb aquesta activitat i una conclusió final del que s'ha treballat.</p>			
RECURSOS	HUMANS: La persona que imparteix el mòdul		
	MATERIALS:		
	<ul style="list-style-type: none"> - Fulls en blanc - Llapis de colors - Full informatiu de la piràmide de les tasques domèstiques - Imatges de la casa: tantes com famílies hi hagi. 		
ESPAI ON ES DURÀ A TERME L'ACTIVITAT: una aula (acollidora) amb cadires i taules			

AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ:

NOM DE L'ACTIVITAT: pensament i expressió van de la mà?

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

-Reflexionar sobre la relació que hi ha entre pensament i llenguatge i la representació de la realitat.

Reflexionar sobre els missatges que rebem per part de la publicitat i analitzar-los

- Reflexionar sobre els missatges d'algunes cançons i analitzar-los.

PARTICIPANTS: Mares i pares

PROCEDIMENT:

L'activitat tindrà tres parts: d'una banda, es farà una petita introducció sobre la importància del llenguatge en el pensament i al revés: la manera com expressem el que pensem reflecteix la forma d'entendre la realitat, i la realitat que veiem fa que pensem i ens expressem d'una determinada manera. D'una altra, es debatrà sobre els missatges que transmeten molts anuncis i de quina manera ens influeixen a la nostra vida diària. Finalment, es farà el mateix amb les lletres de diverses cançons.

Introducció de les altres dues activitats i del tema de la sessió en general. Podem començar la sessió fent una pregunta que sovint genera molt de debat: "És necessari fer sempre i de manera explícita el masculí i el femení quan diem o escrivim una frase?"; aquesta qüestió pot donar peu a fer la reflexió que la manera com expressem els nostres pensaments i les nostres idees té unes implicacions clares en la representació de la realitat. Podem, també, llegir la següent cita i comentar si s'hi està d'acord o no:

"En un món on el llenguatge i el posar nom a les coses és poder, el silenci és opressió i violència"

Adrienne Rich

Activitat sobre la publicitat. S'ensenyaran diferents anuncis i en grup es dirà quines són les actituds i els missatges que es transmeten a través d'ells. Els anuncis poden ser de detergents, de cotxes, de tasques domèstiques diverses...

Activitat sobre les lletres de cançons. Es passaran diferents lletres de cançons i en grups petits (3 persones aproximadament) se subratllaran les frases que continguin missatges o expressions sexistes. Les cançons poden ser diferents per a cada grup, i així la diversitat de frases serà més elevada. Després, les lletres es posaran en comú.

Possibles lletres de cançons:

- Qualsevol de reggaeton ("Yo soy tu gatita", "Bailando por ahí"...)
- Sense tu, de Teràpia de shock
- Ningú com tu, de Lúcia Guevara
- Dos hombres con un mismo destino (David Bustamante i Alex)
- Mi princesa, de David Bisbal
- etc.

La sessió s'acabarà amb una petita reflexió sobre les implicacions que té el llenguatge a la nostra

vida.

RECURSOS

HUMANS: la persona que fa la sessió

MATERIALS:

- Anuncis
- Cançons i lletres
- Llapis de colors o subratlladors d'alguna mena

ESPAI ON ES DURÀ A TERME L'ACTIVITAT: una aula on hi hagi ordinador(s) (i un projector a ser possible), taules i cadires.

AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ:

MÒDUL 5: El futur que volem per les nostres criatures		SESSIÓ N°: 6	DURADA: 1 hora
NOM DE L'ACTIVITAT: I a partir d'ara, què?			
OBJECTIUS ESPECÍFICS: - Debatre la necessitat de canviar la forma d'educar les criatures i com actuar a partir d'ara - Reflexionar sobre els canvis reals que es poden introduir en l'educació de les criatures a partir d'aquest moment			
PARTICIPANTS: Mares i pares			
PROCEDIMENT: La sessió d'aquest mòdul serviria de conclusió per tot el curs de formació a les famílies. Es tractaria de fer un repàs de tot el que s'ha anat treballant a cada mòdul i que cada persona, en un suport escrit (full, llibreta...), anotés què es compromet a fer per educar des d'una perspectiva de gènere. Després, es faria una posada en comú i entre tothom es posarien exemples de com es poden assolir els objectius marcats per cada persona. Per generar debat, es poden plantejar preguntes del següent estil: <ul style="list-style-type: none"> - En quines ocasions podríem posar en pràctica (l'objectiu que sigui)? - Què hauríem d'evitar fer en (l'ocasió que sigui)? - Com podem ajudar a prendre consciència de (el fet que sigui) a les persones del nostre entorn? La sessió acabaria amb una roda de comentaris, en la que cadascú diria què s'emporta de tota la formació.			
RECURSOS	HUMANS: la persona que imparteix el mòdul		
	MATERIALS: - fulls en blanc - bolígrafs		
ESPAI ON ES DURÀ A TERME L'ACTIVITAT: en una aula (acollidora) amb cadires i taules			
AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ:			

4. Material

El material didàctic es troba en el CD que s'adjunta al projecte.